

Inspraakbundel

**Zienswijzen op Ontwerpbesluiten 'NETVERSTERKING
WESTELIJK FRIESLAND STATION BOLSWARD 110 KV.'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 142
2270 AC VOORBURG
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	3
KENNISGEVING.....	5
MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE ZIENSWIJZEN :	
OPZOEKTABEL REGISTRATIENUMMER VERSUS ZIENSWIJZENUMMER.....	7
OVERZICHT ORGANISATIES EN REACTIES.....	8
ZIENSWIJZENUMMER 0001 TOT EN MET 0007.....	9

Woord vooraf

Van vrijdag 21 augustus 2020 tot en met donderdag 1 oktober 2020 lagen de ontwerpbesluiten ter inzage voor het project 'NETVERSTERKING WESTELIJK FRIESLAND STATION BOLSWARD 110 KV.'. Een ieder kon naar aanleiding van de ontwerpbesluiten een zienswijze inbrengen.

Wat gaat er gebeuren?

TenneT is samen met Windpark Fryslân initiatiefnemer voor de bouw van een hoogspanningsstation met bijbehorende kabelcircuits ten westen van Bolsward. Het nieuwe hoogspanningsstation van TenneT moet worden aangesloten op het 110kV-net. Daarom zijn er ook ondergrondse 110kV-kabelcircuits nodig. Eén deel van het kabeltracé loopt naar de 110 kV-kabel nabij de A7. Daar sluit Windpark Fryslân aan op hun kabel naar de Afsluitdijk en TenneT op hun kabel richting Heerenveen. Het tweede kabeltracé loopt naar de bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen. Daar komen twee opstijgpunten in de bestaande hoogspanningsverbinding in twee naast elkaar gelegen masten. Deze onderdelen vormen het project en maken onderdeel uit van het verder versterken van het bestaande 110 kV-net in westelijk Friesland. TenneT en Windpark Fryslân zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor het inpassingsplan.

Waarom is dit project nodig?

Om duurzame initiatieven (waaronder Windpark Fryslân) op het bestaande 110 kV-hoogspanningsnet in de provincie Friesland aan te sluiten, is de realisatie van een nieuw 110 kV-hoogspanningsstation noodzakelijk.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project Netversterking westelijk Friesland is de rijkscoördinatierегeling van toepassing. Dit betekent dat de realisatie van het station en de ondergrondse kabels en opstijg-punten worden vastgelegd in een inpassingsplan. De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen dit inpassingsplan door middel van een besluit vast. Het inpassingsplan en een aantal andere besluiten die voor het project nodig zijn, worden voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. Het inpassingsplan en de overige besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Waar kon u de stukken inzien?

U kon het ontwerp-inpassingsplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten, en onderliggende stukken van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020 digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl.

Op papier kon u de stukken in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden bekijken op de volgende locatie: Gemeenteloket Súdwest Fryslân, Marktstraat 8 te Sneek.

Zienswijzen

Op het ontwerpbesluiten zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 7 zienswijzen binnengekomen (waarvan 7 uniek). De zienswijzen zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraakbundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Registratie en verwerking

De ontvangen zienswijzen zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 7 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende zienswijzenummer worden opgezocht.

Verdere procedure

De ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten. Het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten komen ter inzage te liggen. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

Kennisgeving ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Bolsward 110 kV., Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

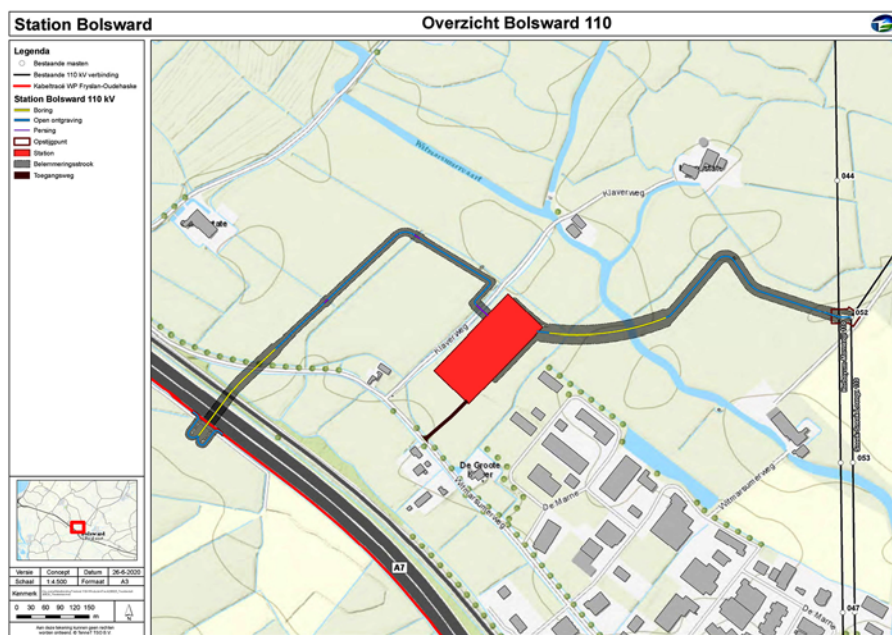
Aanmelden voor een persoonlijk telefonisch gesprek.

Van vrijdag 21 augustus 2020 tot en met donderdag 1 oktober 2020 liggen het ontwerpinstallatieplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten ter inzage voor het project Netversterking westelijk Friesland. Iedereen kan op het ontwerpinstallatieplan en de ontwerpbesluiten reageren door het indienen van een zienswijze.

Wat gaat er gebeuren?

TenneT is samen met Windpark Fryslân initiatiefnemer voor de bouw van een hoogspanningsstation met bijbehorende kabelcircuits ten westen van Bolsward. Het nieuwe hoogspanningsstation van TenneT moet worden aangesloten op het 110kV-net. Daarom zijn er ook ondergrondse 110kV-kabelcircuits nodig. Eén deel van het kabeltracé loopt naar de 110 kV-kabel nabij de A7. Daar sluit Windpark Fryslân aan op hun kabel naar de Afsluitdijk en TenneT op hun kabel richting Heerenveen. Het tweede kabeltracé loopt naar de bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen. Daar komen twee opstijgpunten in de bestaande hoogspanningsverbinding in twee naast elkaar gelegen masten. Deze onderdelen vormen het project en maken onderdeel uit van het verder versterken van het bestaande 110 kV-net in westelijk Friesland.

TenneT en Windpark Fryslân zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor het inpassingsplan.

Waarom is dit project nodig?

Om duurzame initiatieven (waaronder Windpark Fryslân) op het bestaande 110 kV-hoogspanningsnet in de provincie Friesland aan te sluiten, is de realisatie van een nieuw 110 kV-hoogspanningsstation noodzakelijk.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project Netversterking westelijk Friesland is de rijkscoördinatieprocedure van toepassing. Dit betekent dat de realisatie van het station en de ondergrondse kabels en opstijgpunten worden vastgelegd in een inpassingsplan. De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen dit inpassingsplan door middel van een besluit vast. Het inpassingsplan en een aantal andere besluiten die voor het project nodig zijn, worden

voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. Het inpassingsplan en de overige besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt het ontwerpinpassingsplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten, en onderliggende stukken van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020 digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl.

Op papier kunt u de stukken in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden bekijken op de volgende locatie:

- Gemeenteloket Súdwest Fryslân, Marktstraat 8 te Sneek tijdens de reguliere openingstijden.

Aanmelden voor een persoonlijk telefonisch gesprek

Vanwege het coronavirus (COVID-19) kunnen fysieke inloopbijeenkomsten niet plaatsvinden. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat biedt daarom de mogelijkheid aan om binnen de gehele periode van de procedure uw vragen in een persoonlijk telefonisch gesprek te beantwoorden. Medewerkers van het Ministerie van EZK en TenneT beantwoorden uw vragen. U kunt zich aanmelden op telefoonnummer 070 379 89 79 (op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00) of een e-mail sturen naar bureauenergieprojecten@minezk.nl.

Graag daarbij aangeven over welke onderwerpen u vragen hebt of in gesprek wilt. Er wordt dan een telefonische afspraak ingepland en u wordt door de betreffende deskundige gebeld ter beantwoording van uw vragen.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze laat u weten wat u vindt van het ontwerpinpassingsplan en/of de ontwerpbesluiten. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?
- Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke delen van het ontwerpinpassingsplan, de ontwerpbesluiten, of de onderliggende stukken u reageert en u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Alleen als u een zienswijze op het ontwerp van een besluit heeft ingediend, kunt u later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

U kunt een zienswijze indienen van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020.

Dat kan op verschillende manieren:

- Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Netversterking westelijk Friesland'. U kunt niet reageren per e-mail.
- Per post door een brief te sturen naar:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Netversterking westelijk Friesland.
Postbus 142
2270 AC Voorburg
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen kunt u op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten 070 379 89 79.

Wat is de verdere procedure?

De ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten.

Het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten komen ter inzage te liggen. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over de besluitvorming van het project Netversterking westelijk Friesland vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u bellen met Bureau Energieprojecten 070 379 89 79.

Informatie over het project zelf, kunt u vinden op de TenneT website onder Netversterking regio Fryslân voor duurzame energie: <https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/onshore-projecten-nederland/netversterking-westelijk-friesland/>.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale zienswijzen

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de zienswijze opzoeken. De zienswijzen zijn vanaf pagina 9 opgenomen.

Zienswijzen op ontwerpbesluiten 'NETVERSTERKING WESTELIJK FRIESLAND STATION BOLSWARD 110 KV'

Registratienr	Zienswijzenummer
A23-OB-0001	0001
A23-OB-0002	0002
A23-OB-0003	0003
A23-OB-0004	0004
A23-OB-0005	0005
A23-OB-0006	0006
A23-OB-0007	0007

Overzicht organisaties en zienswijzen

Zienswijzen van organisaties op ontwerpbesluiten 'NETVERSTERKING WESTELIJK FRIESLAND STATION BOLSWARD 110 KV'

Registratie-nummer	Definitief nummer	Naam Organisatie
A23-OB-0002	0002	Agri vastgoed, GROU
A23-OB-0004	0004	Sandstra transport bv, BOLSWARD
A23-OB-0005	0005	DOKK Advocaten, AMSTERDAM
A23-OB-0006	0006	DOKK Advocaten, AMSTERDAM
A23-OB-0007	0007	Bout Advocaten, GRONINGEN

Zienswijzen 0001 tot en met 0007

Verzonden: Zaterdag 29 augustus 2020 11:20
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Netversterking westelijk Friesland OB

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Nee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Nee

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Indirect. Bewoner van Bolsward en betrokken bij inrichting ruimte.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Voorgestelde landschappelijke inpassing van hoogspanningsstation Bolsward aan de Klaverweg is aan de noord, oost en zuidzijde zeer passend door ingetekend groen. Ook de aangegeven bloemenweiden zijn gewenst.

Aan de westzijde kan geen opgaande begroeiing gerealiseerd worden vanwege een persriool. De westzijde is echter wel de meest duidelijke landzijde en het station heeft aan die zijde de meeste impact op het landschap. Om de storende effecten van het station aan die zijde te beperken / te verzachten is het voorstel om m.b.t. alle onderdelen van het station te kiezen voor een grijs neutraal kleurgebruik. Het station valt dan enigszins weg in het landschap en heeft tegelijk een stoere, robuuste uitstraling.

Reactie

Verzonden: Donderdag 17 september 2020 14:08
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Netversterking westelijk Friesland OB

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Agri vastgoed
Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
op zich niet

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
het onderkennen van een vermogensschade van toekomstige realistische bestemmingswijziging(en)

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?
ja in de vorm van een vermogensschade (zie voorgaande vraag)

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?
de huidige bestemming van het perceel (eigendom van) waar een kabel doorgaat is nu "agrarisch", event. toekomstige realistische bestemming is "industrie"
-zie de toelichting in de bijlage-

Reactie

AGRI ■ VASTGOED B.V.

KVK NUMMER 01120725

TEL. 058 - 28 49 171

WWW.AGRIVASTGOED.NL

INFO@AGRIVASTGOED.NL

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Netversterking westelijk Friesland
Postbus 142
2270 AC Voorburg

DATUM 17 september 2020
KENMERK 584221/dv

BEHANDELD DOOR

BETREFT Zienswijze op het ontwerp-inpassingsplan Netversterking Westelijk Friesland
Station Bolsward

Geachte heer / mevrouw,

Namens mijn cliënt, _____, van _____, doe ik u
hierbij een zienswijze toekomen op het bovenstaande plan.

De heer _____ heeft een perceel land in eigendom nabij het station Bolsward waar een
toe/afvoer kabel doorheen zal gaan, volgens de plannen.
Het perceel is kadastraal bekend gemeente _____ sectie _____ nummer _____ groot
_____ ha.

Op 10 januari 2020 is er een bespreking geweest met Tennet, waarbij aanwezig een
zuster van de heer _____ de heer _____ (rentmeester Tennet), de heer
_____ (omgevingsmanager Tennet) en ondergetekende (adviseur van de heer
_____).

In dat gesprek is uitgelegd wat de bedoeling is. Fam. _____ ziet de nut en noodzaak nog
wel in, maar in het vervolg van die bespreking kwam de schadeloosstelling aan de orde.
Hierover zijn we (partij _____) het absoluut niet mee eens.

De heer _____ heeft uitgelegd welke vergoedingen hierop van toepassing zijn,
w.o. gewassen schade, zakelijk recht vergoeding en eventueel vervolg schade(n) etc.
Van onze kant is aangegeven dat het om een klein perceel gaat en dat er tijdens de
uitvoering te weinig oppervlakte overblijft om dit als agrarisch te gebruiken.
Wij stelden daarom voor dat het gehele perceel in de periode van uitvoering niet meer te
gebruiken is en daarvoor schadeloos gesteld wilden worden. Er is van de zijde van
Tennet toegezegd dat hiermee rekening gehouden zal worden.

Op onze dienstverlening en/of andere rechtshandelingen zijn steeds de algemene voorwaarden van agri ■ vastgoed van toepassing, waarin een
beperking van aansprakelijkheid is opgenomen. Deze algemene voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel en zullen op eerste
verzoek kosteloos aan u worden toegezonden.
Bezoek ook onze website www.agrivastgoed.nl voor meer informatie over onze dienstverlening.

vastgoedpro

Veel belangrijker is dat het perceel grond nabij het industrieterrein ligt en dat er in het verleden al projectontwikkelaars langs zijn geweest om dit perceel te kopen. Dat is toen niet doorgedaan maar het perceel ligt daar vlakbij. Volgens de heer [] gaat Tennet uit van de huidige bestemming (nu: agrarisch). Met dit standpunt is de familie [] het absoluut niet mee eens. Als de kabel er een keer ligt, kan dit perceel nooit meer industrieterrein worden. Het gevolg is dat we nooit meer een hogere waarde kunnen ontvangen dan, die past bij het agrarisch gebruik.

Het standpunt van de familie [] is dat zij mee willen werken, maar dat hiertegenover een vergoeding moet staan voor de geleden c.q. toekomstige vermogensschade.

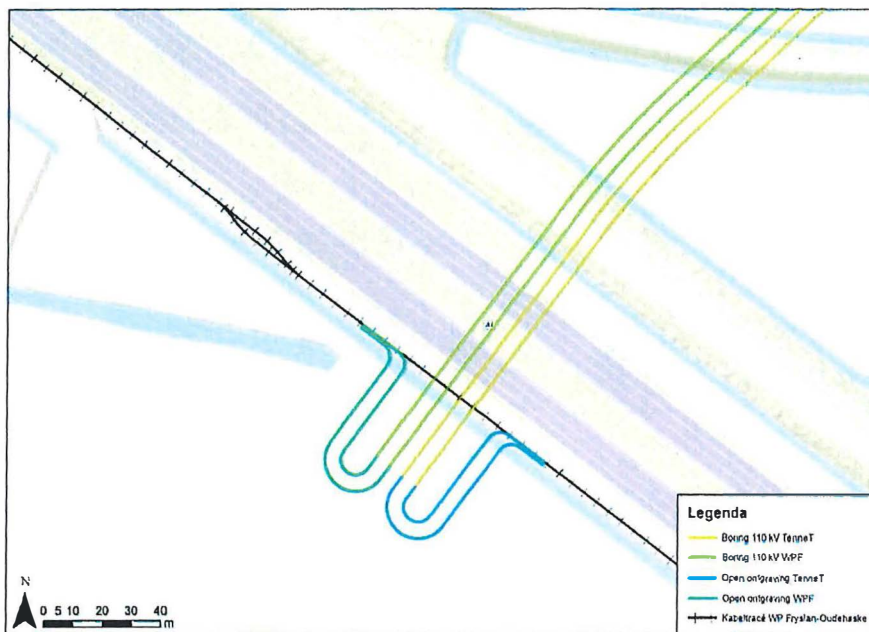
Vertrouwend u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij altijd bereid. (telefoonnummer van ondergetekende is [])

Met vriendelijke groet,

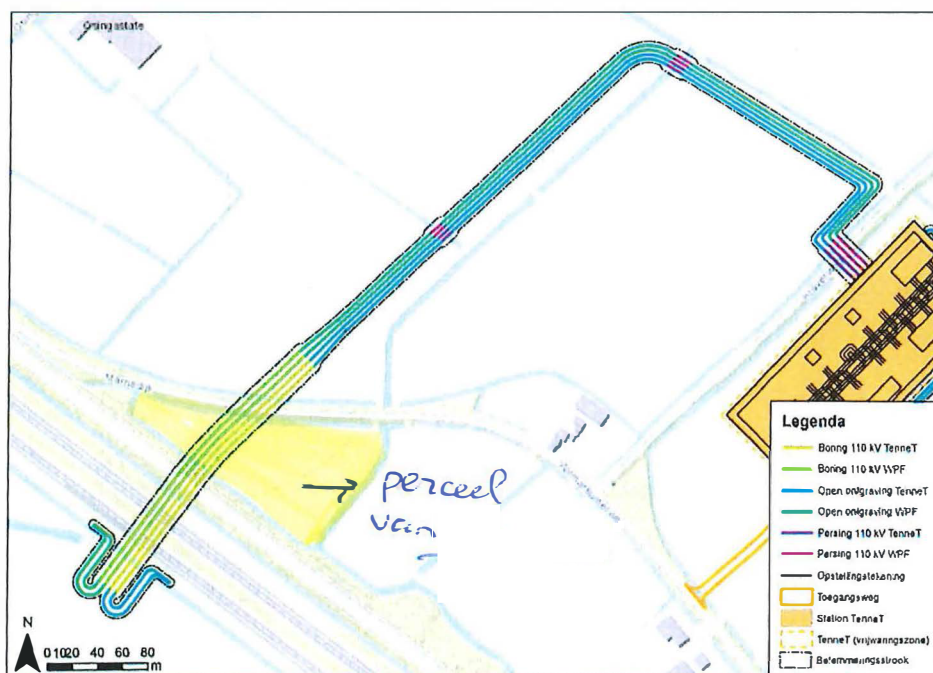
Vastgoedadviseur

Bijlage: kaart uit inpassingsplan, waarop perceel van [] staat aangegeven

Vanuit het nieuwe hoogspanningsstation lopen vier 110 kV-ondergrondse kabelcircuits (waarvan twee van TenneT en twee van Windpark Fryslân) naar de kabel langs de A7. Dit kabeltracé langs de A7 is door de inpassingsplannen voor het project Windpark Fryslân en de netversterking Marnezijl-Oudehaske reeds juridisch-planologisch mogelijk gemaakt. Dit tracé met hoogspanningskabels loopt van het transformatorstation bij Windpark Fryslân op Breezanddijk naar Oudehaske. Via een mofput worden de vier kabelcircuits van het nieuwe 110 kV-hoogspanningsstation aangesloten op de kabel langs de A7. Door aan te sluiten op deze kabel langs de A7 wordt het nieuwe 110 kV-hoogspanningsstation enerzijds verbonden met het bestaande 110 kV-station Oudehaske en anderzijds met het Windpark Fryslân (zie afbeeldingen 2.4 en 2.5).

Afbeelding 2.4 Inlissing op kabeltracé langs A7

Afbeelding 2.5 Ligging kabelcircuits van A7 naar hoogspanningsstation

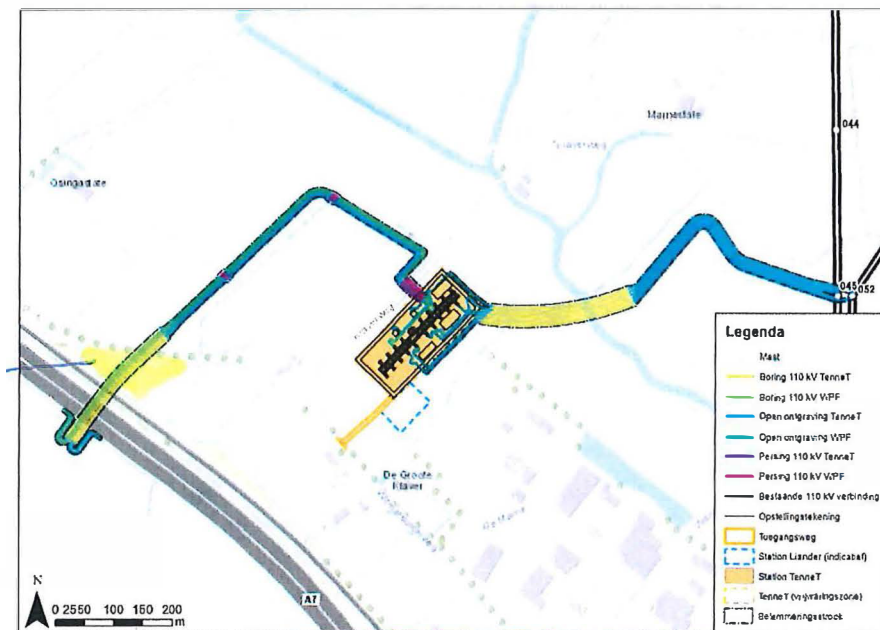
2 Projectbeschrijving

2.1 Inleiding

Het project is gelegen op het grondgebied van de gemeente Súdwest-Fryslân. Het project bestaat uit de volgende onderdelen:

1. een hoogspanningsstation met een maximale oppervlakte van 2,2 hectare nabij het bestaande bedrijventerrein De Marne II bij Bolsward;
2. vier ondergrondse 110 kV-kabelcircuits (waarvan twee van TenneT en twee van Windpark Fryslân) om het hoogspanningsstation aan te sluiten op ondergrondse kabel nabij de A7;
3. zes ondergrondse 110 kV-kabelcircuits die via twee opstijppunten inlusen op de bestaande hoogspanningslijn bij Bolsward. Op deze wijze wordt aangesloten op de bestaande 110 kV-ring in Friesland.

In navolgende paragrafen worden deze projectonderdelen nader beschreven.

Afbeelding 2.1 Overzichtskartaal exacte ligging kabelcircuits en opstelling hoogspanningsstation

2.2 Hoogspanningsstation

Het hoogspanningsstation krijgt een maximale oppervlakte van 2,2 hectare. De hoogte van de rails op de locatie is maximaal 7 meter en er komt een bliksemafleider van maximaal 21 meter hoogte. Er zullen twee spoelen, twee filterbanken en enkele vermogensschakelaars in het schakelveld worden gerealiseerd. De locatie van het hoogspanningsstation ligt ten westen van Bolsward aan de Klaverweg in het noordwesten aansluitend aan het bestaande bedrijventerrein De Marne II.

De ligging van het hoogspanningsstation is te zien in afbeelding 2.1. Hierbij is rekening gehouden met de ligging van een mogelijk toekomstig middenspanningsstation (onderstation) van Liander op het perceel.

Rijksoverheid

Persoonsgegevens:

Aanspreekvorm*	<input type="text"/>
Titel	<input type="text"/>
Voorletters*	<input type="text"/>
Tussenvoegsel	<input type="text"/>
Achternaam*	<input type="text"/>
Mede namens	<input type="text"/> ?
Bedrijf/Organisatie	<input type="text"/> ?
Correspondentie kenmerk	<input type="text"/> ?

Bereikbaarheidsgegevens:

Postcode	<input type="text"/>
Huisnummer*	<input type="text"/>
Toevoeging	<input type="text"/> ?
Straat*	<input type="text"/> ?
Plaats*	<input type="text"/>
Telefoonnummer	<input type="text"/>
E-mail adres*	<input type="text"/> ?

Hierbij verklaar ik dat ik op het door mij opgegeven e-mailadres goed bereikbaar ben voor verdere correspondentie over het project.

Reageren

Een ieder kan reageren op dit project. Hierbij stellen wij het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Het hoogspanningsstation komt bijna recht voor ons huis / waardevermindering
Het geluid van het station is niet bekend / overlast

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Op een inloop bijeenkomst heb ik gevraagd waarom niet achter het industrie gebied, dan heeft niemand er last van, daarop werd toen gezegd dat er een windmolen stond waar eventueel een wiek vanaf kon vallen.....

Bijlagen

U kunt ook bijlagen toevoegen, deze moeten in een van de onderstaande formaten aangeleverd worden: Microsoft Word (*.doc;*.docx), Microsoft Excel (*.xls;*.xlsx), Adobe PDF (*.pdf), Tekst bestanden (*.txt), Plaatjes (*.gif;*.jpg;*.bmp).
Selecteer een bestand (maximaal 25 MB):

Privacy bepalingen

De Rijksoverheid gaat zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en houdt zich aan de bepalingen in de Wet beschermingspersoonsgegevens. Uw bereikbaarheidsgegevens worden gebruikt voor verdere correspondentie over dit project. U bent er zelf voor verantwoordelijk dat de inhoud van uw reactie niet te herleiden is tot uw persoon. De Rijksoverheid wijzigt inhoudelijk niets aan uw reactie.

Verzonden: Dinsdag 22 september 2020 10:00
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Netversterking westelijk Friesland OB

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: De Marne
Huisnummer: 101
Postcode: 8701 MC
Woonplaats: BOLSWARD
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Sandstra transport bv
Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

nee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

ja, de watergang (tevens bluswatervoorziening voor het industrie terrein) moet door de gemeente vanaf het water onderhouden worden (omdat de bebouwing aan de industrie terrein kant tot aan de watergang staat en de kadastrale maat van de land eigenaar in de wal ligt) wat nu al erg moeizaam verloopt, daardoor is de watergang voor een groot deel dichtgegroeid en smaller geworden. door op te nemen de watergang vanaf de tennet locatie te onderhouden kan de watergang weer verbreed worden zodat de bluswatervoorziening niet meer in het geding komt en kan de watergang ook in de toekomst beter en gemakkelijker onderhouden worden.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

de veiligheid op het industrie terrein bij brand

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

nee

Reactie

Verzonden: Donderdag 1 oktober 2020 16:28
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Netversterking westelijk Friesland OB

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Pedro de Medinalaan
Huisnummer: 67
Postcode: 1086 XP
Woonplaats: AMSTERDAM
Telefoonnummer:
E-mailadres: amsterdam@dokk.nl
Als: Organisatie
Organisatie: DOKK Advocaten

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Zie bijlage zienswijze

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage zienswijze

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage zienswijze

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage zienswijze

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Netversterking westelijk Friesland
Postbus 142
2270 AC Voorburg

DOKK Advocaten
Pedro de Medinalaan 67
1086 XP Amsterdam

t 020 - 820 83 10

f 020 - 416 04 96

amsterdam@dokk.nl
dokk.nl

Per aangetekende post verzonden en tevens digitaal per reactieformulier

Datum: 1 oktober 2020

Inzake: Netversterking westelijk Friesland

Uw kenmerk: -

Ons kenmerk: 3300001

Betreft: Zienswijze

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand treft u zienswijze op het gecoördineerde inpassingsplan en alle ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Bolsward 110 kV., zoals de ontwerp-omgevingsvergunning en de daarop betrekking hebbende stukken, hieronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt het daarvan deel uitmakende MER en alle daaruit voortvloeiende ontwerp-besluiten met aanvragen en bijbehorende bijlagen (Staatscourant d.d. 20 augustus 2020 nr. 43402).

Hoogachtend,

Zienswijze

op het gecoördineerde inpassingsplan en alle ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Boisward 110 kV., zoals de ontwerp-omgevingsvergunning en de daarop betrekking hebbende stukken, hieronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt het daarvan deel uitmakende MER en alle daaruit voortvloeiende ontwerp-besluiten met aanvragen en bijbehorende bijlagen (Staatscourant d.d. 20 augustus 2020 nr. 43402).

Geachte heer/mevrouw,

Partijen:

- 1) De besloten vennootschap, Sandstra Bolsward Onroerend Goed B.V., gevestigd De Marne 101, 8701 MC te Bolsward, tevens met andere bedrijfslocaties aan De Marne, kadastraal bekend onder de percelen 393, 391, 389, en 364, sectie C, gemeente Bolsward, met vertrouwelijkheidsclaim op hun NAW-gegevens, geregistreerd onder KVK nummer: 56070586 het uittreksel Kamer van Koophandel d.d. 30 september 2020 als **bijlage 1** is bijgevoegd;
- 2) De besloten vennootschap, Sandstra Transport B.V., gevestigd De Marne 101, 8701 MC te Bolsward, met vertrouwelijkheidsclaim op hun NAW-gegevens, geregistreerd onder KVK nummer: 01075536 waarvan het uittreksel Kamer van Koophandel d.d. 30 september 2020 als **bijlage 2** is bijgevoegd;

aan te duiden als "reclamanten", tenzij een afzonderlijke aanduiding gewenst, nuttig of noodzakelijk is, kiezen woonplaats aan Pedro de Medinalaan 67, 1086 XP Amsterdam ten kantore van de advocaat

Reclamanten reageren met deze zienswijze in de hoedanigheid als gebruiker, houder en eigenaar van bedrijfslocatie(s) op het bedrijfsterrein De Marne (en omgeving) op het inpassingsplan Netversterking westelijk Friesland, hierna: "Netversterking", inclusief alle ontwerpbesluiten met bijbehorende stukken:

- Omgevingsvergunning bouw TenneT;
- Watervergunning TenneT;
- WBR-vergunning ondergrondse kabelverbinding onder A7 TenneT;
- Ontheffing vaarwegverordening;
- Omgevingsvergunning aanleg WPF;
- Watervergunning WPF;
- WBR-vergunning ondergrondse kabelverbinding onder A7;

hierna: het voorgenomen besluit/plan en/of: de besluitvorming/het bestreden besluit/bestreden besluiten. De Crisis- en herstelwet, hierna: Chw, is van toepassing op het bestreden besluit.

De voorgenomen besluiten liggen van 21 augustus tot en met 1 oktober 2020 ter inzage en daarop kan tijdens de periode van ter visielegging zienswijze worden gericht.

Kennisgeving ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Bolsward 110 kV., Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Aanmelden voor een persoonlijk telefonisch gesprek.

Van vrijdag 21 augustus 2020 tot en met donderdag 1 oktober 2020 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten ter inzage voor het project Netversterking westelijk Friesland. Iedereen kan op het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten reageren door het indienen van een zienswijze.

Wat gaat er gebeuren?

TenneT is samen met Windpark Fryslân initiatiefnemer voor de bouw van een hoogspanningsstation met bijbehorende kabelcircuits ten westen van Bolsward. Het nieuwe hoogspanningsstation van TenneT moet worden aangesloten op het 110kV-net. Daarom zijn er ook ondergrondse 110kV-kabelcircuits nodig. Een deel van het kabeltracé loopt naar de 110 kV-kabel nabij de A7. Daar sluit Windpark Fryslân aan op hun kabel naar de Afsluitdijk en TenneT op hun kabel richting Heerenveen. Het tweede kabeltracé loopt naar de bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen. Daar komen twee opstijgpunten in de bestaande hoogspanningsverbinding in twee naast elkaar gelegen masten. Deze onderdelen vormen het project en maken onderdeel uit van het verder versterken van het bestaande 110 kV-net in westelijk Friesland. TenneT en Windpark Fryslân zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor het inpassingsplan.

Waarom is dit project nodig?

Om duurzame initiatieven (waaronder Windpark Fryslân) op het bestaande 110 kV-hoogspanningsnet in de provincie Friesland aan te sluiten, is de realisatie van een nieuw 110 kV-hoogspanningsstation noodzakelijk.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project Netversterking westelijk Friesland is de rijkscoördinatieregeling van toepassing. Dit betekent dat de realisatie van het station en de ondergrondse kabels en opstijgpunten worden vastgelegd in een inpassingsplan. De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen dit inpassingsplan door middel van een besluit vast. Het inpassingsplan en een aantal andere besluiten die voor het project nodig zijn, worden

voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. Het inpassingsplan en de overige besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt het ontwerp-inpassingsplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten, en onderliggende stukken van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020 digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl.

Op papier kunt u de stukken in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden bekijken op de volgende locatie:

- Gemeenteloket Südwest Fryslân, Marktstraat 8 te Sneek tijdens de reguliere openingstijden.

Aanmelden voor een persoonlijk telefonisch gesprek

Vanwege het coronavirus (COVID-19) kunnen fysieke inloopbijeenkomsten niet plaatsvinden. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat biedt daarom de mogelijkheid aan om binnen de gehele periode van de procedure uw vragen in een persoonlijk telefonisch gesprek te beantwoorden. Medewerkers van het Ministerie van EZK en TenneT beantwoorden uw vragen. U kunt zich aanmelden op telefoonnummer 070 379 89 79 (op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00) of een e-mail sturen naar bureauenergieprojecten@minezk.nl.

Graag daarbij aangeven over welke onderwerpen u vragen hebt of in gesprek wilt. Er wordt dan een telefonische afspraak ingepland en u wordt door de betreffende deskundige gebeld ter beantwoording van uw vragen.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze laat u weten wat u vindt van het ontwerp-inpassingsplan en/of de ontwerpbesluiten. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?
- Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke delen van het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpbesluiten, of de onderliggende stukken u reageert en u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Alleen als u een zienswijze op het ontwerp van een besluit heeft ingediend, kunt u later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

U kunt een zienswijze indienen van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020.

Dat kan op verschillende manieren:

- Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Netversterking westelijk Friesland'. U kunt niet reageren per e-mail.
- Per post door een brief te sturen naar:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Netversterking westelijk Friesland.
Postbus 142
2270 AC Voorburg
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen kunt u op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten 070 379 89 79.

Wat is de verdere procedure?

De ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten.

Het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten komen ter inzage te liggen. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over de besluitvorming van het project Nerversterking westelijk Friesland vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u bellen met Bureau Energieprojecten 070 379 89 79.

Informatie over het project zelf, kunt u vinden op de TenneT website onder Netversterking regio Fryslân voor duurzame energie: <https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/onshore-projecten-nederland/netversterking-westelijk-friesland/>.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
2.	Communicatie	7
3.	Liander onderstation	7
4.	Schade	9
I.	Toekomstige bedrijfsvoering	10
5.	Draagvlak	11
6.	Nut en noodzaak	11
7.	Zoeklocaties	12
8.	Autonome ontwikkelingen	15
9.	Landschap	15
10.	Integrale Effect Analyse	16
11.	Geluidshinder	16
12.	Magneetvelden	18
13.	Externe veiligheid	20
14.	SMB-richtlijn	21
15.	Rijksbeleid	21
16.	Provinciaal beleid	22
17.	Gemeentelijk beleid	22
18.	Effecten stationslocatie en kabeltracés cultuurhistorie	23
19.	Evidente privaatrechtelijke belemmering	23
20.	Conclusie	24
	Bijlagen	25

1. Inleiding

- 1.1 Kort gezegd zijn reclamanten het standpunt toegedaan dat het voorziene inpassingsplan Netversterking Westelijk Friesland niet in stand kan blijven omdat het niet voldoet aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening. Daartoe formuleren reclamanten in deze zienswijze de navolgende gronden, gericht tegen de totstandkoming, inhoud en uitkomst van voorgenomen plan met besluiten.

Gronden van zienswijze

2. Communicatie

- 2.1 Reclamanten dienen zienswijze in omdat vanuit initiatiefnemer nooit proactief is gehandeld om in constructief beraad te raken,¹ terwijl reclamanten reëel en praktisch overleg nastreven met de initiatiefnemer. Ook de provincie Fryslân en gemeente Súdwest-Fryslân heeft nagelaten om reclamanten op de hoogte te stellen van de onderhavige plannen, terwijl zeer recent nog een omgevingsvergunning ter uitbreiding van het bedrijf is afgegeven door de gemeente Súdwest-Fryslân.²
- 2.2 Reclamanten zijn niet gekend, waardoor onduidelijk blijft waarom de voorgaande jaren - ten tijde dat het plan nog planologisch werd ingericht - niet eerder is gesproken met omwonenden ter draagvlak, participatie en transparante communicatie met directe omgeving. Reclamanten willen door middel van deze zienswijze het overleg bewerkstelligen en aangaan ter schadevoorkoming c.q. preventie vanuit hun eigen (rechts)positie. Er moeten nadere afspraken worden gemaakt om de toekomstige overlast tot een minimum te beperken, naast overeenstemming over financiële compensatie.

3. Liander onderstation

- 3.1 In samenspraak met de initiatiefnemer - TenneT - is besloten om een Liander onderstation te bouwen van ongeveer 1 hectare naast het toekomstige hoogspanningsstation van TenneT. Informatie en notities over deze gespreksvoering ontbreken in de ter inzage gelegde stukken. Reclamanten verlangen daarom meer informatie ten aanzien van deze autonome ontwikkeling.
- 3.2 Reclamanten lezen in de nieuwsbrief d.d. augustus | september 2020 dat Liander náást het hoogspanningsstation een onderstation wil bouwen om stroom te kunnen transformeren naar lagere spanningen en voor lokale distributie.³ Het onderstation van Liander is 'indicatief' ingetekend in de stationslocatie met kabeltracé:

¹ Zulks blijkt ook uit recent onderzoek door het Planbureau voor de Leefomgeving. Omwonenden worden niet betrokken bij (duurzame) energieprojecten, waardoor inhoudelijke aanpassingen op voorhand onmogelijk zijn gemaakt; <https://nos.nl/artikel/2350515-burgers-nog-maar-weinig-betrokken-bij-energieplannen-in-hun-regio.html>.

² Omgevingsvergunning 22 juni 2020, identificatienummer: NL.IM.RO.1900.UV20190090-vast.

³ https://www.tennet.eu/fileadmin/user_upload/Our_Grid/Onshore_Netherlands/West_Friesland/Nieuwsbrief_Bolsward_AUG2020_web.pdf.

Afbeelding 2.3 Stationslocatie met bijbehorende voorzieningen

- 3.3 Het inpassingsplan noemt het een 'mogelijk toekomstig middenspanningsstation', terwijl uit de nieuwsbrieven van TenneT en uit het investeringsplan van Liander blijkt dat het onderstation noodzakelijk is.⁴ Het is daarom opmerkelijk te noemen dat het inpassingsplan nog steeds spreekt van een 'mogelijk' toekomstig project, terwijl nu al zeker is dat het aangevraagd zal worden. Bovendien besteedt het MER uitvoerig veel aandacht aan de vraag of het onderstation in cumulatie met het hoogspanningsstation gerealiseerd kan worden.⁵ Aldus zijn niet alle milieuaspecten - overigens: feitelijk en juridisch juist - daarbij in acht genomen. Slechts zeer beperkt zijn de aspecten geluid, landschap en Natura 2000 gebieden in cumulatie tot het hoogspanningsstation in overweging genomen.
- 3.4 De Rijkscoördinatieregeling is van toepassing op het project.⁶ Onduidelijk voor reclamanten blijft of er daadwerkelijk aangetoonde behoefte is dat het onderstation gerealiseerd moet worden. Daarnaast is niet helder of het onderstation mogelijk noodzakelijk is voor het goed functioneren van het te realiseren

⁴ "Door de zeer snelle groei van de opwekking van zonne-energie op daken en velden is de teruglevering enorm toegenomen. We hadden een nieuw onderstation voorzien om de groei in zon- en windenergie op te vangen, maar door de snelle groei komt dit later dan de behoefte: onderstation Bolsward. Dit nieuwe station vangt veel van de groei van duurzame opwekking in de regio op en ontlast het station Marnezijl vroegtijdig, zodat voorkomen wordt dat de capaciteit van station Marnezijl structureel overschreden wordt" - https://www.liander.nl/sites/default/files/Liander_investeringsplan_Elektriciteit_2020.pdf.

⁵ Zie bijlage 5 hoofdrapport MER, d.d. 24 april 2020.

⁶ Inpassingsplan, p. 15.

hoogspanningsstation. Bij toepassing van het Rijkscoördinatieregeling moeten alle besluiten - dus ook vergunningen - die met elkaar samenhangen gelijktijdig in de procedure worden gebracht. Reclamanten betwisten daarom dat Liander apart een aanvraag bij de gemeente kan indienen om het onderstation te realiseren. Het onderhavige plan dient daarom opnieuw aangevraagd te worden, zodat het gehele plan in zijn geheel vergund kan worden.

4. Schade

- 4.1 Door de komst van het 110kV-schakelstation en de mogelijke komst van het onderstation lijden reclamanten op het bedrijventerrein De Marne op onevenredig en onredelijk veel vlakken schade, in het bijzonder uitzichtschade, geluidsschade, gezondheidsschade en waardevermindering van het onroerend goed. Een koper van een bedrijf zal de negatieve effecten van het hoogspanningsstation verdisconteert willen zien in de koopprijs. Daarnaast worden reclamanten ernstig disproportioneel, althans abnormaal, geraakt in hun woon-, werk- en leefomgeving. Hierdoor hebben zij, mocht het besluit onverhoopt worden genomen, op zijn minst recht op schadevergoeding. In andere gevallen omtrent hoogspanning heeft dit al geleid tot volledige schadeloosstelling als magnetische velden meetbaar waren bij gevoelige objecten.⁷
- 4.2 Daarnaast is niet duidelijk, en zo ja of, in welke mate, hoedanigheid en naar welke aard, wordt omgegaan met de 'extra' schade die wordt veroorzaakt bij realisatie van het onderstation van Liander. In diverse onderzoeken omtrent het milieueffectenrapport is het onderstation wel meegenomen. Echter, de mogelijke komst - alleen al de bekendmaking van die gedachte - van het onderstation van Liander heeft al effect op de waarde van de omliggende woningen en bedrijven. Dit wordt thans niet benoemd in de plannen en is niet opgenomen in planschade.
- 4.3 Planschade is op dit punt niet afdoende om de schade te dekken. Bovendien is dit een nadeelcompensatie waarbij een normaal maatschappelijk risico geldt. Dit resulteert uiteindelijk geenszins in een redelijke schadevergoeding voor de daadwerkelijk geleden en te lijden schade (onrechtmatige overheidsdaad c.q. onrechtmatige daad). Hierbij worden de nadelige gezondheidseffecten niet betrokken bij planschade.⁸ De angst en/of aanwezigheid van nadelige gezondheidseffecten resulteren eveneens in een waardevermindering en lagere koopprijzen van woningen en bedrijven. Subjectieve elementen spelen dus zeker een rol bij waardevermindering. Daarmee komt de schade en het risico voor een groot deel bij de eigenaren te liggen. Reclamanten menen dat een volledige schadeloosstelling van de nadelige effecten op hun woon- en werkomgeving het enige is wat recht doet aan hun situatie.

⁷ <https://www.volkskrant.nl/economie/gevaar-hoogspanning-erkend~badce0fc/>

⁸ ABR 28 september 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2582.

l. Toekomstige bedrijfsvoering

- 4.4 Reclamanten hebben zich gevestigd op het bedrijventerrein De Marne en hebben door de groei van de onderneming ook een ander perceel aangekocht vanwege toekomstige uitbreidingsmogelijkheden.⁹ Het perceel is gekozen vanwege de ligging naast de huidige uitbreiding van het bedrijfsterrein van Sandstra Transport met parkeerterrein en tankstation,¹⁰ die op 22 juni 2020 is vergund door de gemeente Súdwest-Fryslân.¹¹ Voor reclamanten is nu onduidelijk of de afgegeven omgevingsvergunning ten volste kan worden benut en of er geen belemmering optreden.
- 4.5 De gedane investeringen van de huidige bedrijfslocatie en aangekochte perceel ter uitbreiding leidt tot fors kapitaalverlies en kapitaalvernietiging nu onduidelijk is wat de juridische status is door eventuele realisatie van het hoogspanningsstation. De milieusituatie in het plangebied is daarmee twijfelachtig, waardoor niet valt uit te sluiten dat reclamanten in planologische zin worden beperkt in (uitbreidings)mogelijkheden.
- 4.6 De komst van het hoogspanningsstation resulteert, op meer en diverse aspecten, een inbreuk op de economische belangen van reclamanten. Tijdens zowel aanleg als 24 uren durende en permanent blijvend exploitatie van het hoogspanningsstation zal er onder andere voortdurend geluidshinder aanwezig zijn in de omgeving. De normen van het Activiteitenbesluit milieubeheer zullen door de continu aanwezig geluidshinder van de exploitatie worden overschreden als bedrijven hun werkzaamheden willen uitbreiden.¹² Dit leidt derhalve tot een inperking van de uitbreidingsmogelijkheden. Met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, zullen toekomstige nadere bedrijfsvoeringen en uitbreidingen op het bedrijventerrein De Marne mogelijk worden tegengehouden. Het hoogspanningsstation brengt al zodanig veel nadelige milieueffecten met zich mee, dat de planologische mogelijkheden worden ingeperkt voor nabijgelegen projecten.
- 4.7 Reclamanten vrezen onder meer op basis van voorgaande dat zijn mogelijkheden tot uitbreiding van bedrijfsvoering ernstig worden aangetast. Naast de waardevermindering van de percelen en de gebouwen, heeft de inperking van zijn uitbreidingsmogelijkheden grote gevolgen voor de financiële en economische positie van het bedrijf. Het project raakt reclamanten daardoor onevenredig. Het inpassingsplan, de vergunningen met daar bijhorende rapporten en bijlagen miskennen dat het hoogspanningsstation van invloed is op het huidige bedrijventerrein.

⁹ Sectie C, perceel 391, gemeente Bolsward.

¹⁰ Sectie C, perceel 329, 393, 364, gemeente Bolsward, plaatselijk bekend op het adres Witmarsumerweg 5 te Bolsward.

¹¹ Identificatienummer: NL.IMRO.1900.UV20190090-vast.

¹² Volgens reclamanten leveren de normen van de milieuaspecten, zoals landschap, geluid, gezondheid en opbrengst, strijd op met de SMB-Richtlijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zie in dat licht ook paragraaf 14 (SMB-Richtlijn).

5. Draagvlak

- 5.1 In de afwegingsnotitie netversterking westelijke Friesland en de brieven van de gemeente en provincie d.d. 26 juni 2020 respectievelijk 25 juni 2020 blijkt dat draagvlak een wezenlijk belangrijk factor is om stationslocatie 2 als voorkeursalternatief te kwalificeren. Doordat het bevoegd gezag en de lagere overheden zelf in hun beleid en ruimteregie draagvlak van zeer groot belang vinden, is het vanzelfsprekend dit op een objectieve en zorgvuldige wijze te - kunnen - toetsen. Het bevoegd gezag moet de belangen zorgvuldig in redelijkheid en evenwichtig naar elk milieueffect afwegen. Uit de brieven en de notitie blijkt geenszins op basis van welke methode het vermeende draagvlak is getoetst. De enige reden die door de betrokken partijen wordt opgegeven is dat er 'indrukken' zijn geweest op een informatieavond die zouden resulteren in draagvlak voor stationslocatiealternatief 2. Reclamanten menen dat dit geen rechtens aanvaardbare en objectieve methode is om draagvlak te toetsen in de omgeving.
- 5.2 Ondanks het feit dat draagvlak geen wettelijke vereiste is, is een zorgvuldige en deugdelijke belangenafweging dat wel. De Afdeling geeft aan dat het streven naar draagvlak een aspect vormt dat zich vertaalt in de belangenafweging die het bevoegd gezag bij de beoordeling van de ruimtelijke aanvaardbaarheid dient te maken.¹³ Doordat draagvlak een doorslaggevende factor is in een belangenafweging, dient draagvlak op een zorgvuldige en deugdelijke wijze getoetst dient te worden. Dit wordt versterkt doordat draagvlak ook in lokaal beleid is opgenomen, zoals de omgevingsvisie 'De Romte Diele'.¹⁴ Voorts zegt het hebben van draagvlak nog niets over de vraag of er nog steeds sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat in het kader van een goede ruimtelijke ordening.¹⁵ Op voorhand moet worden vermeld wat en hoe beoordeelt moet worden met een achteraf objectief te toetsen beoordelingsmatrix. Nu dit is nagelaten zijn de betrokken belangen in de afweging gebrekkig en kan deze afweging niet plaatsvinden conform artikel 3:2 jo. 3:4 Awb.

6. Nut en noodzaak

- 6.1 Uit het inpassingsplan en het MER blijkt onvoldoende de nut en noodzaak van het project. Algemeen bekend is dat het Windpark Fryslân over circa 25 jaar, na de duur van vergunningverlening, afgebroken dient te worden, waardoor er juist sprake zou zijn van overcapaciteit op het elektriciteitsnet. Ook het beleid van het Rijk, zoals zichtbaar in de Nationale Omgevingsvisie, hierna: NOVI, laat anders zien.¹⁶ Om het ruimtebeslag van de duurzame energieopwekking op land te beperken, zet de NOVI daarom in op een zo groot mogelijk aandeel van wind op zee. Daarmee ontbreekt voor reclamanten volledig het doel van initiatiefnemer om de capaciteit op het elektriciteitsnet te vergroten. Reclamanten verzoeken daarom om het

¹³ ABR 16 september 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2226.

¹⁴ Omgevingsvisie 'De Romte Diele', p. 61.

¹⁵ Recent oordeelt de Afdeling nog dat hoewel er werd voldaan aan de geluidscontouren van de VNG-brochure, er nog onvoldoende is onderzocht en gemotiveerd of er sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat; ABR 16 september 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2233.

¹⁶ Nationale Omgevingsvisie Duurzaam, perspectief voor onze leefomgeving, d.d. september 2020.

hoogspanningsstation niet te realiseren, ook om hiermee een strijd met een goede ruimtelijke ordening te voorkomen.

7. Zoeklocaties

- 7.1 Het onderzoek naar de milieueffecten is gefaseerd in twee fasen. In eerste fase zijn vijftien gebieden onderzocht op basis van verschillende uitgangspunten.¹⁷ Een van deze uitgangspunten is dat het uiteindelijke station zoveel mogelijk afstand houdt tot de woonkernen vanwege magnetische straling. TenneT hanteert hierbij een afstand van 40 meter wat volgens TenneT veilig genoeg zou zijn. Er is naar de effecten van straling onderzoek gedaan en het kan niet worden uitgesloten dat er een relatie ligt tussen kinderleukemie en straling afkomstig van een hoogspanningsstation. Reclamanten betwisten daarom dat een afstand van 40 meter afdoende is om de omwonenden te beschermen tegen de nadelige gezondheidseffecten. Er heerst daarom vooral onbegrip dat het station zich alsnog lokaliseert nabij woningen waar onder meer gezinnen wonen.
- 7.2 Na de eerste fase resteren er vijf stationslocatiealternatieven waarop het milieueffectenrapport nader ingaat in de tweede fase. Het doel is dan om een integrale effectanalyse te leveren en mede op basis daarvan de locatiekeuze te bepalen. De trechtering in de eerste fase levert de volgende locaties op die vervolgens in de tweede fase nader onderzocht:
- stationslocatie 1: Hayumerlaan, Wons (nabij Afsluitdijk);
 - stationslocatie 2: Klaverweg, Bolsward (beoogde locatie);
 - stationslocatie 3: Easthimmerwei, Bolsward;
 - stationslocatie 4: Wibrandaweg, Bolsward;
 - stationslocatie 5: De Marne, Bolsward.
- 7.3 Het MER vermeldt in de tweede fase terecht dat alle locaties impact hebben op het landschap. Voor locaties 1, 2 en 5 wordt dit echter als beperkt aangeduid. Daarbij wordt gesteld dat locaties 2 en 5 een verminderde impact hebben omdat zij aansluiten bij de bestaande bebouwing van het industrieterrein van De Marne te Bolsward. Op dit aspect zijn locaties 2 en 5 dus gelijkloidend.
- 7.4 In de effecten- en gevoeligheidsbeoordeling van de stationslocatiealternatieven blijkt dat stationslocatiealternatieven 2 en 5 als gelijkwaardig worden beoordeeld. Op het thema 'landschap, cultuurhistorie en archeologie' scoren ze vrijwel op alle punten gelijkwaardig aan elkaar.¹⁸ Op het aspect 'leefomgeving geluid' scoort de beoogde stationslocatiealternatief 2 juist negatiever ten opzichte van stationslocatiealternatief 5. Bij de beoogde stationslocatiealternatief is namelijk cumuatie van geluidshinder,

¹⁷ Hoofdrapport MER, par 1.5.2.

¹⁸ Hoofdrapport MER, p. 65, tabel 5.6

terwijl deze bij stationslocatiealternatief 5 vrijwel ontbreekt en daarmee verwaarloosbaar is.¹⁹ Dat is verklaarbaar, op de belemmeringenkaart - afbeelding 4.3 - is goed zichtbaar dat 5 woningen zorgen voor een belemmering, terwijl stationslocatiealternatief 5 slechts bij 1 woning een belemmering oplevert.²⁰ Op het thema 'natuur' scoren beide locaties hetzelfde wat evenmin niet resulteert in een evident - significant - verschil.²¹ Door de negatieve beoordeling op cumulatie van geluidshinder zou daarom stationslocatiealternatief 5 zelfs de voorkeur genieten.

- 7.5 De effectenbeoordeling in fase 1 maakt eveneens geen verschil tussen stationslocatiealternatieven 2 en 5. Alle effecten op het landschap, cultuurhistorie en archeologie zijn gelijklopend. Wanneer men de aanvulling op het hoofdrapport beziet dan zal stationslocatiealternatief 2 tot overtreding leiden als en zodra het onderstation van Liander wordt gerealiseerd.²² De geluidseffecten van het onderstation zal, onder meer in cumulatief verband, leiden tot een onaanvaardbare hoge mate van geluidshinder in de woon-, werk-, en leefomgeving van reclamanten. Liander stelt terecht dat deze situatie leidt tot normoverschrijding. Stationslocatiealternatief 2 aan de Klaverweg dient daarom buiten beschouwing te worden gelaten.
- 7.6 Daarnaast worden in het inpassingsplan de vijf locaties met elkaar vergeleken op basis van investeringskosten.²³ Daaruit blijkt dat stationslocatiealternatieven 2 en 4 hoger zullen uitvallen, namelijk 110% van de verwachte investeringskosten. Des te opmerkelijker is dat stationslocatiealternatief 5 inclusief kabeltracés 100% scoort. Dat betekent dat de verwachte kosten niet hoger zullen uitvallen bij stationslocatiealternatief 5. Dat betekent dat tevens op dit punt stationslocatiealternatief 5 een voorkeurspositie geniet.
- 7.7 Doordat er in de omgeving veel kwetsbare objecten staan die een normoverschrijding veroorzaakt bij realisatie van het onderstation en de hoge kosten van stationslocatiealternatief 2,²⁴ is het voor reclamanten onbegrijpelijk dat stationslocatiealternatief 2 aan de Klaverweg de voorkeur heeft. Om de aangegeven verschillen tussen beide stationslocatiealternatieven dient er een deugdelijke en zorgvuldige afweging plaats te vinden waaruit blijkt dat een specifieke locatie een voorkeurspositie heeft. Op basis van de huidige aangeleverde stukken is dit naar oordeel van reclamanten nagelaten, althans niet in vereiste transparantie verifieerbaar.

¹⁹ Hoofdrapport MER, p. 65, tabel 5.6.

²⁰ Hoofdrapport MER, p. 42.

²¹ Hoofdrapport MER, p. 65, tabel 5.6.

²² Zie bijlage 5 bij hoofdrapport MER, p. 10.

²³ Volgens reclamanten leveren de normen van de milieuaspecten, zoals landschap, geluid, gezondheid en opbrengst, strijd op met de SMR-Richtlijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zie in dat licht ook paragraaf 14 (SMR-Richtlijn).

²⁴ 10% duurder dan bijvoorbeeld stationslocatiealternatief 5.

- 7.8 Voorts ontbreekt in het MER een heldere samenvatting die toegankelijk is voor een breed publiek en die de keuze in de verschillende fasen van het trechteringsproces duidt.²⁵ Het Resumé van paragraaf 5.4.5 in het MER heeft de keuze onvoldoende vergewist en beoordeelt deze verder in het geheel niet. Ook ontbreken er voldoende visualisaties die de verschillende locaties normaal in beeld brengen, terwijl dit zeer waardevol wordt geacht door de commissie m.e.r.²⁶ Zo is op pagina 9 van het MER vrijwel ondoenlijk om goed te zien welke 15 kansrijke stationslocaties er oorspronkelijk waren in de eerste fase. Het blijft voor reclamanten onduidelijk waarom juist deze locaties zijn aangemerkt als kansrijke locaties. Binnen het zoekgebied is immers ook nog ruimte voor andere locaties.
- 7.9 In het MER en de Afwegingsnotitie netversterking westelijk Friesland worden de verschillende stationslocatiealternatieven met elkaar vergeleken. Daaruit is gebleken dat stationslocatiealternatief 2 en 5 op enkele verwaarloosbare aspecten na gelijkwaardig zijn. Reclamanten menen dat de nadelige effecten op woon-, werk- en leefklimaat bij realisatie van stationslocatiealternatief 2 aanmerkelijk groter zijn. De Afdeling heeft recent aangegeven dat indien een project op zichzelf aanvaardbaar is, noopt het bestaan van alternatieven slechts tot het onthouden van medewerking, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van één of meerdere alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aannemelijk minder bezwaren.²⁷ Reclamanten concluderen daarom dat op basis van deze overweging, het bevoegd gezag stationslocatiealternatief 5 dient te kiezen in onafhankelijke positie na weloverwogen evenwichtige afwegingen van belangen, waaronder het niet aangetoond maatschappelijk gemoeid belang van dit hoogspanningsstation ter leveringszekerheid en naar ontbrekend nut } noodzaak van een ruimer stationslocatiealternatief om toekomstige uitbreiding mogelijk te maken.
- 7.10 Daarnaast stelt de Afdeling desbetreffende bestuursorganen voldoende moet motiveren dat er geen alternatief is met aanmerkelijk minder bezwaren dat aan het verlenen van de omgevingsvergunning in de weg staat.²⁸ De afwegingsnotitie en de MER geven niet aan in hoeverre stationslocatiealternatief 5 geen alternatief is met aanmerkelijk minder bezwaren. Er wordt enkel betoogd dat stationslocatiealternatief 2 de voorkeur geniet op basis van 'indrukken' op één informatieavond die bij de bestuursorganen en betrokken partijen leiden tot een conclusie dat er draagvlak is. Dit is subjectieve wijze om aan een motiveringsplicht te voldoen. Reclamanten menen dat stationslocatiealternatief 5 op zich een stationslocatiealternatief is met minder bezwaren en derhalve geschikter is om het hoogspanningsstation te realiseren.

²⁵ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 1.

²⁶ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 5.

²⁷ ABRS 17 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1955, ro. 6.1.

²⁸ ABRS 17 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1955, ro. 6.1.

8. Autonome ontwikkelingen

- 8.1 Er zijn in de toekomst mogelijk meer (energie)projecten in de regio te verwachten. De commissie m.e.r. beveelt daarom aan om inzichtelijk te maken - bijvoorbeeld met een tijdlijn - welke ontwikkelingen er (mogelijk) te verwachten zijn. Reclamanten constateren dat er in het MER niet gewerkt is met een tijdlijn; bovendien zijn niet alle autonome ontwikkelingen genoemd.²⁹ Daarnaast is er niet ingegaan op de verwachte besluitvorming: zoals de verwachte aanlegperiode en een onderscheid tussen projecten waarover al is besloten en projecten die nog 'in de pijplijn' zitten.
- 8.2 Volgens de commissie m.e.r. zijn vooral de gecumuleerde effecten van de verschillende projecten van belang.³⁰ Het is daarom van groot belang voor reclamanten dat dit inzichtelijk en transparant wordt weergegeven. Ook het inpassingsplan geeft aan dat er koppelingen gezocht moet worden en 'pro-actief ruimte te bieden' voor deze koppelingen.³¹ Autonome ontwikkelingen die nu ontbreken zijn:
- onderstation Liander;
 - bedrijfsvoering en uitbreiding op het naastgelegen bedrijventerrein De Marne van reclamanten en derden;
 - de energietransitie (de Regionale Energie Strategie - RES);
 - de warmtetransitievisie (WTV);
 - concrete locaties voor een Energyvalley Bolsward (bijvoorbeeld opwekking van elektra, de ontwikkeling van een stedelijk warmtenetwerk en de ontwikkeling van een waterstof hub);
 - andere urgente transitieopgaven en actuele ontwikkelingen zoals de huisvesting, uitbreiding van bedrijventerreinen en maatschappelijke voorzieningen.

9. Landschap

- 9.1 Energieprojecten vormen een snelgroeiende bedreiging voor belangrijke beschermde gebieden, concluderen wetenschappelijke onderzoekers.³² De commissie m.e.r. geeft in haar advies aan dat duidelijk gemaakt moet worden wat onder de landschapstypen 'open landschap' en 'energielandschap' moet worden verstaan en in welke landschappelijke kwaliteiten de verschillen liggen.³³ Reclamanten constateren lacune nu het landschapstype 'energielandschap' niet uiteen is gezet in het MER. Juist deze technische aspecten van het landschap hebben bij de keuze voor de zoekgebied een rol gespeeld volgens de commissie m.e.r. en moeten daarom openlijk worden aangeduid en in evenwichtige afweging naar relevante belangen worden uitgelegd. Voorts is niet duidelijk in het MER omschreven of het bestreden plan 'goed zichtbaar' of 'landschappelijk ingepast' gekwalificeerd is en kan worden in de nabije omgeving.³⁴

²⁹ Hoofdrapport MER, p. 36 - 38.

³⁰ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 2.

³¹ Inpassingsplan, p. 42.

³² <https://www.bbc.com/news/science-environment-52023881>

³³ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 3.

³⁴ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 4.

10. Integrale Effect Analyse

- 10.1 Op basis van de Integrale Effect Analyse³⁵, hierna: IEA, zijn de lagere overheden gevraagd om advies. Hier is een regioadvies³⁶ uit voortgevloeid waarover uiteindelijk een afwegingsnotitie is opgesteld waarin de minister de uiteindelijke keuze voor het voorkeursalternatief maakt. In de IEA moet een integrale afweging plaatsvinden tussen draagvlak, kosten, milieu, (net)techniek en ruimtelijke inpassing; echter deze ontbreekt in de ter inzage gelegde stukken. Een omissie waardoor reclamanten niet goed kunnen beoordelen waarom de minister tot deze keuze is gekomen. Op basis van de IEA en het regioadvies heeft de minister een keuze gemaakt voor het voorkeursalternatief (VKA). Het VKA is vervolgens uitgewerkt in het inpassingsplan. De IEA is gebaseerd op het MER van fase 2 die als doel heeft om voor de stationslocatiealternatieven en kabeltracés de milieueffecten in detail te beschrijven en te beoordelen. Daarmee levert het MER fase 2 informatie voor de IEA en de locatiekeuze.³⁷ Nu de IEA ontbreekt, en tengevolge hiervan er geen essentiële informatie is over de locatiekeuze, kunnen reclamanten niet beoordelen hoe de minister tot deze locatiekeuze is gekomen, zulks in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel ex artikel 3:2 Awb.

11. Geluidshinder

- 11.1 Bij de vergunningaanvraag dient rekening te worden gehouden met bijzondere geluiden die extra hinderlijk zijn. Bijzondere geluiden zijn tonaal geluid en geluid met impulsachtig karakter. Bij dergelijke geluiden dient een toeslag van het geluidsniveau, ofwel op de gemeten niveau dient een aantal decibel bij op worden geteld. Volgens de Handleiding meten en rekenen Industrielawaai 1999 staat er voor tonaal én geluid met impulsachtig karakter een toeslag van minimaal 5 decibel. Inmiddels zijn er ook rekenmethoden die rekening houden met een correctie van 6 decibel.³⁸
- 11.2 Tonaal geluid bevat één of meer zuivere tonen wat bijvoorbeeld klinkt als fluiten, piepen, gieren, janken of brommen. Het is algemeen bekend dat een schakelstation voor hoogspanningsleidingen brom- en knettergeluiden veroorzaakt, hetgeen resulteert in een tonaal geluid. Bij de aanvraag van de vergunning heeft het rapport van Peutz deze toeslag in aanmerking genomen. Uit de rekenresultaten langetijdgemiddelde beoordelingsniveau blijkt dat bepaalde woningen net aan de grenswaardes van artikel 2.17 Activiteitenbesluit milieubeheer voldoen. Deze minieme verschillen vereisen nadere onderzoeken naar geluidshinder. Deze conclusie wordt gesterkt als blijkt dat een andere rekenmethode, die van 6 decibel, wel leidt tot een overtreding van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Het betreft immers een woon- en leefklimaat dat ernstig wordt aangetast door de komst van het hoogspanningsstation. De onderzoeken zijn derhalve onzorgvuldig en onvolledig.

³⁵ Integrale Effecten Analyse 110 kV-station incl. kabeltracés Westelijke Friesland, TenneT TSO, definitief 01 d.d. 17 mei 2019.

³⁶ Zie bijlage 14 inpassingsplan.

³⁷ Hoofdrapport MER, p. 11.

³⁸ <https://www.omgevingsweb.nl/nieuws/commentaar-norm-tonaal-geluid-ook-voor-gebouwinstallaties/>

- 11.3 Reeds nu worden reclamanten geconfronteerd met geluiden van het industrieterrein en rijksweg A7. Met dit plan en project zullen de omwonenden nóg een bron van hinder gaan ervaren. Het Peutz-rapport omtrent geluidshinder gaat in op cumulatie van geluid. Peutz erkent dat er sprake is van cumulatie, maar gaat hier voorbij aan meerdere factoren. Het betreft alleen het geluid van het industrieterrein in reken resultaten. Andere geluiden, zoals die van de rijksweg A7, worden buiten beschouwing gelaten zonder duidelijke reden. Hierdoor zijn de rekenresultaten niet representatief voor de realiteit, ofwel onbruikbaar.
- 11.4 Daarnaast gaat het rapport niet of té kort in op laagfrequent geluid. Dit type geluid is een geluid dat 'gevoeld' kan worden en waarneembaar is vanaf bepaalde sterktes. Het rapport gebruikt hiervoor de zogenaamd Vercammencurve. De conclusie uit het rapport is dat de curve niet zal worden overschreden. Het is daarbij opmerkelijk dat het rapport enkel ingaat op laagfrequent geluid binnen de woningen. Er wordt geenszins benoemd in hoeverre deze geluiden aan de gevel zullen zijn. Daarnaast wordt de curve nergens in het rapport geschetst. Hierdoor is niet te controleren of de conclusies van Peutz juist zijn naar totstandkoming, wijze en inhoud. Omdat laagfrequent geluid invloed heeft op de gezondheid van omwonenden en een goed woon- en leefklimaat is het van evident belang dat er nadere onderzoeken plaatsvinden op meerdere meetpunten bij kwetsbare objecten/woningen. Er kan anders geen deugdelijke belangenafweging worden gemaakt.
- 11.5 Voorts wordt onvoldoende belicht wat de effecten zijn van (extra)laagfrequent geluid op de woon-, werk en leefomgeving. Hoogspanningslijnen, transformatorcabines en schakelstations zorgen mede voor extra laagfrequent geluid. Vooral ouderen kunnen hiervan last krijgen, in sommige gevallen is het zelfs onverdraagzaam. Dit type geluid kan met name hart- en vaatziekten, zoals VAD veroorzaken. Ook zijn er indirecte effecten zoals slaapstoornissen en langdurige stress. De Wereldgezondheidsorganisatie, hierna: WHO, raadt daarom aan het 'prudent avoidance'-principe te hanteren.³⁹ Hiermee adviseert de WHO om de risico door, waar mogelijk, de blootstelling te verlagen. Doordat zich bij de beoogde locatie meerdere woningen en bedrijven bevinden en er andere, minder ingrijpende locaties op de gezondheid zijn onderzocht, dient dit eveneens te leiden tot het afwijken van stationslocatiealternatief 2 naar een alternatieve locatie.
- 11.6 Reclamanten menen, mede op basis van voorgaande, dat de conclusies van het Peutz-rapport geenszins recht doen aan de werkelijke situatie en niet afdoende rekening houden met tonaal en laagfrequent geluid. Het besluit moet worden getoetst aan de hand van de feiten zoals die zich voordeden en het recht | wetenschap dat gold ten tijde van het nemen van dat besluit.⁴⁰ Het RIVM heeft afgelopen zomer vastgesteld dat miljoenen Nederlanders ernstig geluidsoverlast hebben.⁴¹ De World Health Organization, hierna: WHO,

³⁹ World Health Organization, Huntley to Wilmarth 345 kV Transmission Line Final Environment Statement, 2007.

⁴⁰ ABRS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1781, r.o. 37.1.

⁴¹ De antwoordnota beroept zich onterecht in reactie 15.12 en 15.13 op verouderd onderzoek van het RIVM, aangezien er nu sprake is van een nieuwe medische wetenschappelijke lijn.

adviseert een grens onder 45 dB Lden voor geluid afkomstig van bijvoorbeeld windturbines vanwege gezondheidseffecten.⁴² Lawaai boven deze norm wordt door de WHO - wat dus ook afgelopen zomer is bevestigd door het RIVM⁴³ - geassocieerd met negatieve gezondheidseffecten. Op 26 september 2020 laat klinisch fysicus Jan de Laat van het Leids Universitair Medisch Centrum weten binnenkort zijn onderzoek te publiceren die een analyse bevat van meer dan 300 recent gepubliceerde wereldwijde studies naar gezondheidsaspecten van onder andere laagfrequent geluid. Een conclusie die de heer De Laat nu al laat weten is dat hartklachten verergerd kunnen worden onder invloed van langdurige blootstelling van laagfrequent (brom)geluid dat onder andere door windturbines wordt geproduceerd, zoals ook al eerder was bevestigd in eerdere, voorzichtige conclusie van de Deense epidemioloog Aslak Poulsen.⁴⁴ Een dergelijke toetsing ontbreekt nog in de onderhavige besluitvorming en dat is in strijd met het zorgvuldigheids-, preventie- en voorzorgbeginsel op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb en artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Daarnaast verzoeken reclamanten om de norm van artikel 2.17 Activiteitenbesluit milieubeheer niet toe te passen vanwege strijd met de SMB-Richtlijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie,⁴⁵ zie in dat licht ook paragraaf 14 (SMB-Richtlijn).

12. Magneetvelden

- 12.1 Op minder dan 100 meter van de beoogde locatie van het station bevinden zich kwetsbare objecten. Dat neemt de rechtsplicht mee om te onderzoeken op basis van de meest recente publicaties of er effecten zijn of kunnen zijn op de gezondheid van personen in de omgeving door de straling van magneetvelden. Het is algemeen bekend dat magneetvelden van hoogspanningslijnen leiden tot negatieve gezondheidseffecten als: ziekte van Alzheimer, (kinder)leukemie, kanker, hart- en vaatziekten en ziekten aan het zenuwstelsel.
- 12.2 Op basis van de statische relatie tussen leukemie en magneetstraling hanteert TenneT een norm van 0,4 MicroTesla om te beoordelen of er significante negatieve gezondheidseffecten aanwezig zijn. Deze norm is arbitrair. Dat betekent dat een lagere norm al tot negatieve effecten kan leiden. Er zijn inmiddels epidemiologische onderzoeken die aantonen dat er een verband is tussen negatieve gezondheidseffecten bij een norm van 0,2 MicroTelsa.⁴⁶
- 12.3 TenneT hanteert daarnaast een niet-wettelijke norm van 40 meter afstand tot kwetsbare objecten, terwijl op dit moment nog onderzoeken gaande zijn over de uitvoering van dergelijke hoogspanningsstations.⁴⁷ De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft opdracht gegeven om de inconsistenties en

⁴² World Health Organization, Regional Office for Europe, 'Environmental Noise Guidelines for the European Region', 2018, p. 77.

⁴³ <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/5144206/rivm-verminder-wettelijk-toegestaan-omgevingsgeluid-voor-gezondheid>.

⁴⁴ <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/onhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html>.

⁴⁵ HvJ EU 25 juni 2020, (zaak C-24/19) ECLI:EU:C:2020:503.

⁴⁶ <https://www.eoswetenschap.eu/gezondheid/leven-onder-hoogspanning-feiten-en-fabels/>

⁴⁷ Inpassingsplan, p. 25.

disproportionaliteit van de huidige uitvoeringspraktijk op te heffen. Er dient met alle betrokken stakeholders eind 2020 / begin 2021 tot een pakket te komen van redelijkerwijs te nemen maatregelen. Onaanvaardbaar is dat dit pakket aan maatregelen niet wordt afgewacht. Zo wordt allereerst ook ontnomen om via een rechtsbeschermingsprocedure op te komen tegen dergelijke maatregelen. Daarnaast zijn deze maatregelen niet meegenomen in de belangenafweging om onderhavige locatie vast te stellen. Reclamanten eisen op basis van het voorzorgsbeginsel⁴⁸ om de procedure omtrent het vaststellen van de Netversterking te staken, dan wel een alternatieve locatie te kiezen.

- 12.4 In 2005 is een beleidsadvies met betrekking tot hoogspanningslijnen uitgebracht. Dit als vervolg op bevindingen van de Gezondheidsraad en het RIVM over wetenschappelijke onderzoeksresultaten en de onrust, op basis van wetenschappelijk gefundeerde en reële vertaalde aanwijzingen, in de maatschappij over mogelijke gezondheidseffecten van hoogspanningslijnen. Hierin is beleidsmatig vastgelegd dat langdurig een blootstelling aan magneetvelden van 0,4 MicroTesla moet worden vermeden op basis van het voorzorgsbeginsel. De Afdeling blijkt hierbij rekening te houden met de cumulatieve effecten van magneetvelden.⁴⁹
- 12.5 In de onderzoeken en conclusies die ten grondslag liggen aan de Netversterking, is geen rekening gehouden met de cumulatieve effecten van magneetvelden als het onderstation van Liander wordt gerealiseerd.⁵⁰ Gezien de ernstige gezondheidseffecten die blootstelling aan magneetvelden meebrengt, dienen deze risico's mede in kaart worden gebracht. Het is namelijk opmerkelijk dat het onderstation van Liander wel in andere onderzoeken is betrokken om de definitieve locatie te bepalen, behalve bij het onderzoek dat nodig is om het risico van ernstige gezondheidseffecten in kaart te brengen. Zonder deze aanvulling kan geen zorgvuldige en rechtens concludent op volledig relevant feitencomplex gebaseerde belangenafweging plaatsvinden, zulks in strijd met het zorgvuldigheids-, preventie- en voorzorgsbeginsel op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb, artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en strijd met de SMB-Richtlijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie,⁵¹ zie in dat licht ook paragraaf 14 (SMB-Richtlijn).
- 12.6 Voorts stellen reclamanten vast dat de contour uit het MER van het magneetveldonderzoek niet correspondeert met de contouren die de Rapportage Magneetveldberekeningen en beïnvloeding buisleidingen weergeeft. Het MER geeft rechte lijnen aan, terwijl uit de rapportage blijkt dat de contour vloeiende rondingen maakt. Onduidelijk is of het MER daadwerkelijk de worst-case contour weergeeft.

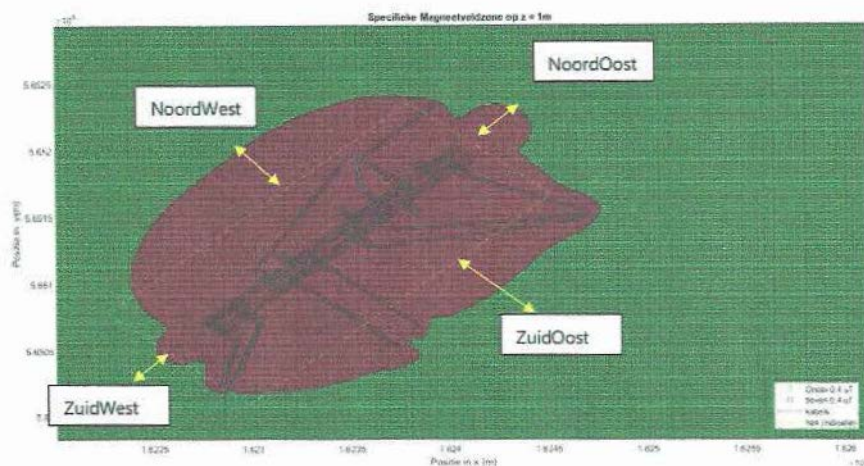
⁴⁸ Artikel 4 lid 3 VEU; unietrouw etc.

⁴⁹ ABR 17 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1955, rov. 5.

⁵⁰ Zie Magneetveldberekeningen, Netversterking westelijk Friesland, d.d. 24 april 2020.

⁵¹ HvJ EU 25 juni 2020, (zaak C-24/19) ECLI:EU:C:2020:503.

Afbeelding 8.1 0.4 microTesla magneetveldcontour van het station en de aansluiting ervan. De worst-case magneetveldcontour is weergegeven met de gele lijnen. De rode lijnen geven de hartlijn van de kabels weer, in roze is het station weergegeven

13. Externe veiligheid

- 13.1 Hoogspanningsstations vallen niet onder het externe veiligheidsbeleid en worden ook niet benoemd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Reclamanten maken zich desondanks terecht zorgen over de eventuele bedreigen die het hoogspanningsstation kan hebben voor de veiligheid van de omgeving. Effectafstanden van de activiteiten zijn op dit moment niet in kaart gebracht. Het inpassingsplan geeft aan dat het hoogspanningsstation op voldoende afstand is gelegen van risicobronnen, maar motiveert niet welke risicobronnen in acht zijn genomen.⁵² Ook het MER geeft hierover geen duidelijkheid, die geeft alleen aan dat alle vijf stationslocatiealternatieven buiten veiligheidscontouren en risicobronnen liggen.⁵³ Een kaart met de risicocontouren of overzicht van de wél aanwezige risicobronnen, met bijvoorbeeld een afstand, ontbreekt. Reclamanten hebben een vergunning om een tankstation te realiseren in de nabijheid van het

⁵² Inpassingsplan, p. 75.

⁵³ MER, p. 59.

hoogspanningsstation. Onduidelijk is of deze risicobron in acht is genomen. TNO is in 2011 gevraagd door TenneT om de externe risico's hoogspanningsstations in beeld te brengen.⁵⁴ Het onderzoek is inmiddels verouderd, want bijna tien jaar geleden opgesteld, verlangt daarmee een herziening.

14. SMB-richtlijn

- 14.1 Het bestreden besluit kan niet in stand kan blijven omdat voor het Activiteitenbesluit milieubeheer en/of de Activiteitenregeling een MER had moeten worden gemaakt op grond van de richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's,⁵⁵ hierna: SMB-richtlijn. De onderdelen van het inpassingsplan die verwijzen naar, dan wel gebaseerd zijn op, het Activiteitenbesluit milieubeheer en/of de Activiteitenregeling, in het bijzonder als ze betrekking hebben op milieuaspecten, zoals geluid en externe veiligheid, niet rechtsgeldig zijn en derhalve buiten toepassing moeten blijven. Het bevoegd gezag kan pas een definitief besluit nemen als deze conform de SMB-richtlijn is vastgesteld door het eerdergenoemde verzuim dat er geen MER ten grondslag ligt aan het Activiteitenbesluit milieubeheer en Activiteitenregeling.

15. Rijksbeleid

- 15.1 Het besluit handelt in strijd met rijksbeleid. Volgens het inpassingsplan is de NOVI nog niet in werking getreden. Dat is onjuist. De definitieve NOVI is door het kabinet gepresenteerd op 11 september 2020.⁵⁶ Deze mist ten onrechte en is niet gemotiveerd in het besluit. Om het ruimtebeslag van de duurzame energieopwekking op land te beperken, zet de NOVI daarom bijvoorbeeld in op een zo groot mogelijk aandeel van wind op zee en focust een veel kleinere mate met wind op land projecten.
- 15.2 Nederland is anno 2020 één van de drukste landen ter wereld. Richting 2050 komen er nog twee miljoen mensen en een miljoen huishoudens bij. Het is volgens de onafhankelijke denktank DenkWerk noodzakelijk om scherpe ruimtelijke keuzes te maken.⁵⁷ De uitdaging om een zelfvoorzienend en duurzaam energiesysteem voor Nederland te creëren voor 2020, zonder het schaden van woon-, natuur- en landschapsbelangen, is immens. Volgens de denktank is een energietransitie die vooral steunt op binnenlandse wind- en zonne-energie onhaalbaar.
- 15.3 Uitgangspunt van de NOVI is dat ingrepen in de leefomgeving niet los van elkaar plaatsvinden, maar in samenhang. Zo kan men in gebieden tot betere, méér geïntegreerde keuzes komen. Zowel het advies van de commissie m.e.r. als het beleidskader van de NOVI worden nu niet nagekomen. Nieuwe ontwikkelingen worden niet, althans onvoldoende, in overweging genomen, waaronder: het onderstation van Liander.

⁵⁴ TNO, Externe Risico's hoogspanningsstations TenneT TSO, 31 januari 2011, rapportnummer: TNO-060-UT-2011-00236.

⁵⁵ PB 2001, L 197.

⁵⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/09/11/kabinet-presenteert-nationale-omgevingsvisie-voor-de-inrichting-van-nederland>.

⁵⁷ <https://denkwerk.online/rapporten/klein-land-grote-keuzes-januari-2020/>.

Bovendien geeft de NOVI aan dat voorkomen moet worden dat ondergrondse kabels die op het land komen, ver landinwaarts op hoogspanningsstation moeten worden aangesloten.⁵⁸ Het Windpark Fryslân had dus aangesloten moeten worden in het zoekgebied 'Kop Afsluitdijk'.

16. Provinciaal beleid

16.1 Goede landschappelijke inpassing is vereist volgens de provinciale Verordening Romte, zodat in een later stadium van het planproces een gedetailleerde uitwerking plaats kan vinden.⁵⁹ De provincie wijst hierbij op een mogelijke koppelkans met betrekking tot ene nette afwerking van het totale bedrijventerrein in het landschap.⁶⁰

16.2 De omgevingsvisie De Romte Diele wordt waarschijnlijk vastgesteld op 21 oktober 2020. Het bevoegd gezag dient daarom bij de vaststelling van haar besluit ook te motiveren, waarom het niet in strijd handelt met de omgevingsvisie De Romte Diele. Net als de NOVI, zegt ook De Romte Diele dat er méér samenhang moet komen in beleid. Verder geeft de omgevingsvisie aan dat de energietransitie een grote impact heeft op het gebruik van de ruimte én op de identiteit en beleving van het landschap:

“Duurzame energiebronnen hebben veel ruimte nodig en een infrastructuur om de opgewekte energie te transporteren. Om de opgave te realiseren zijn samenwerking en maatschappelijk draagvlak dan ook onontbeerlijk. Het gaat om balans vinden tussen de ruimte die nodig is en de effecten op de leefomgeving. Dit vraagt grote inspanningen van overheden, bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, inwoners, onderwijs.”

16.3 Reclamanten geven aan dat er géén samenwerking heeft plaatsgevonden en het, alleen al in publiek | bestuurlijk beleid is vereist, maatschappelijke draagvlak ontbreekt, aangezien reclamanten deze zienswijze hebben ingediend. Reclamanten betwisten daarmee uitdrukkelijk dat het onderhavige project past binnen de doelstellingen en het beleid van de provincie Fryslân.

17. Gemeentelijk beleid

17.1 De Ruimtelijke Kwaliteit Gemeente Súdwest-Fryslân is op 23 juni 2013 vastgesteld. De visie hanteert als uitgangspunt dat het landschap het product is van de ontwikkelingen in de landbouw, de natuur, de economie en de samenleving door de eeuwen heen; en dat dit ook in de toekomst zo zal zijn. Die veranderingen kunnen in beginsel bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit, mits ze goed op elkaar worden afgestemd. Reclamanten moeten concluderen dat deze verandering niet heeft bijgedragen aan de landschappelijke kwaliteit, omdat er geen afstemming heeft plaatsgevonden. Het bevoegd gezag heeft in zoverre in strijd gehandeld met het zorgvuldigheidsbeginsel ex artikel 3:2 Awb.

⁵⁸ Nationale Omgevingsvisie Duurzaam, perspectief voor onze leefomgeving, d.d. september 2020, p. 92.

⁵⁹ Nota van Antwoord Vooroverlegreacties, p. 7.

⁶⁰ Nota van Antwoord Vooroverlegreacties, p. 7.

18. Effecten stationslocatie en kabeltracés cultuurhistorie

- 18.1 Reclamanten betwisten dat er geen effecten zouden zijn op cultuurhistorische monumenten, omdat er een oude poldermolen in de nabijheid van het plangebied aanwezig is. Deze poldermolen is gelegen op een afstand van 290 meter van een opstijgpunt volgens afbeelding 5.4 van het Inpassingsplan.⁶¹ Het inpassingsplan geeft aan dat 'naar alle waarschijnlijkheid', wat in de ogen van reclamanten rechtsonzekerheid oproept, niet hoger komt dan de maximale bouwhoogte van het vigerende bestemmingsplan.⁶²
- 18.2 Een e-mail uit de aanvraag aan de stichting De Fryske Mole geeft aan dat het opstijgpunt is gelegen op een afstand van circa 309 meter ligt bij mast 45 en circa 330 meter bij mast 52. Voor reclamanten is onduidelijk waarom er niet is gerekend met 290 meter, omdat dit volgens de verbeelding het beginpunt is van het opstijgpunt. Bij toepassing van de berekening $(1/30e \times 290 + 1 = 10,7 \text{ meter})$ mag het opstijgpunt maximaal 10,7 meter zijn. De lijnen die van de opstijgpunt naar de bovengrondse elektriciteitslijnen lopen zullen deze bouwhoogte al met zekerheid overschrijden en met toepassing van de juiste afstand zal het opstijgpunt hier met zekerheid bovenuit stijgen.
- 18.3 Voorts is onduidelijk vanuit waar is gemeten, omdat een klein deel van de beoogde stationslocatie mogelijk wél net in de beschermingszone van 400 meter valt. Volgens het inpassingsplan gaat het maar om een miniem verschil van 2 meter. Als er wordt gemeten van een ander punt kan de stationslocatie wél binnen de beschermingszone van 400 meter vallen, althans is het risico niet uitgesloten.
- 18.4 Daarnaast is het MER tegenstrijdig met de bevindingen, omdat uit de uitkomsten van MER fase 2 was gekomen dat stationslocatiealternatief 'wel invloed heeft op de zichtbaarheid van een historische molen',⁶³ terwijl in fase 1 nog wordt gezegd dat het gebouw dat onderdeel is van het nieuwe station buiten de vrijwaringszone van historische molens is te plaatsen.⁶⁴

19. Evidente privaatrechtelijke belemmering

- 19.1 Zónder de privaatrechtelijke overeenstemming is het overduidelijk dat reclamanten niet kunnen berusten en niet zullen berusten in een eventuele realisatie van het hoogspanningsstation. Reclamanten wijzen erop dat de gronden nog niet in eigendom zijn van de initiatiefnemer. Bij eventuele toepassing van de Belemmeringenwet Privaatrecht of Ontheffingswet zullen de gestelde termijnen nooit behaald kunnen worden. Derhalve is er sprake van een evidente privaatrechtelijke belemmering.

⁶¹ Inpassingsplan, p. 58.

⁶² Inpassingsplan, p. 59.

⁶³ MER, p. 14.

⁶⁴ MER, p. 47.

20. Conclusie

Resumerend en met inachtneming van het bovenstaande gronden stellen reclamanten dat verweerder het inpassingsplan en de ontwerpbesluiten onzorgvuldig heeft voorbereid en er onherstelbare gebreken kleven aan de inhoud met motivering van verweerder. Het bestreden ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten zijn gebaseerd op verouderd onderzoek en/of onderzoek dat onzekerheden en aannames bevat die zich niet verdragen met Nederlands en Europees recht, zelfs schending oplevert met de SMR-richtlijn. Voorts is er in de besluitvorming sprake van een onevenwichtige belangenafweging die niet kenbaar en deugdelijk kan zijn.

- Reclamanten verzoeken op grond van al het vorenstaande om deze zienswijze ontvankelijk en gegrond te verklaren dat het bestreden besluit in redelijkheid niet in stand kan blijven en verzoeken u af te zien van het bestreden besluit of in ieder geval om heroverweging daarvan.
- Hiernaast verzoeken reclamanten de te vergoeden de kosten van dit geding op grond van artikel 7:15 Algemene wet bestuursrecht, advocaatkosten daaronder begrepen, zulks naar de maatstaven van de wet.

Amsterdam, 1 oktober 2020

Bijlagen

Bijlage 1: Uittreksel Sandstra Bolswaard Onroerend Goed B.V.

Bijlage 2: Uittreksel Sandstra Transport B.V.

Bijlage 1

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel®

KvK-nummer 56070586

Pagina 1 (van 2)

Rechtspersoon

RSIN 851964059
 Rechtsvorm Besloten Vennootschap
 Statutaire naam Sandstra Bolsward Onroerend Goed B.V.
 Statutaire zetel Bolsward
 Eerste inschrijving handelsregister 20-09-2012
 Datum akte van oprichting 10-09-2012
 Datum oprichting 11-09-2012
 Geplaatst kapitaal EUR 18.000,00
 Gestort kapitaal EUR 18.000,00
 Deponering jaarstuk De jaarrekening over boekjaar 2019 is gedeponeed op 18-06-2020.

Onderneming

Handelsnaam Sandstra Bolsward Onroerend Goed B.V.
 Startdatum onderneming 11-09-2012
 Activiteiten SBI-code: 6420 - Financiële holdings
 Werkzame personen 0

Vestiging

Vestigingsnummer 000025662015
 Handelsnaam Sandstra Bolsward Onroerend Goed B.V.
 Bezoekadres De Marne 101, 8701MC Bolsward
 Telefoonnummer 0515569366
 Datum vestiging 11-09-2012 (datum registratie: 20-09-2012)
 Activiteiten SBI-code: 6420 - Financiële holdings
 Beheeractiviteiten.
 Werkzame personen 0

Enig aandeelhouder

Naam Hilhorst Beheer B.V.
 Bezoekadres De Marne 101, 8701MC Bolsward
 Ingeschreven onder KvK-nummer 73670928
 Enig aandeelhouder sedert 11-01-2019 (datum registratie: 14-01-2019)

Bestuurder

Naam Hilhorst Beheer B.V.

WAARMERK
KAMER VAN KOOPHANDEL

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening boven in het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verifieerbaar blijft.

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel[®]

KvK-nummer 56070586

Pagina 2 (van 2)

Bezoekadres	De Marne 101, 8701MC Bolsward
Ingeschreven onder KvK-nummer	73670928
Datum in functie	11-01-2019 (datum registratie: 14-01-2019)
Titel	Algemeen directeur
Bevoegdheid	Alleen/zelfstandig bevoegd

Uittreksel is vervaardigd op 30-09-2020 om 14.19 uur.

Bijlage 2

Uittreksel Handelsregister

Kamer van Koophandel®

KvK-nummer 01075536

Pagina 1 (van 2)

Rechtspersoon

RSIN	817077133
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Statutaire naam	Sandstra Transport B.V.
Statutaire zetel	Bolsward
Eerste inschrijving handelsregister	31-05-2007
Datum akte van oprichting	29-05-2007
Geplaatst kapitaal	EUR 18.000,00
Gestort kapitaal	EUR 18.000,00
Deponering jaarstuk	De jaarrekening over boekjaar 2019 is gedeponeed op 18-06-2020.

Onderneming

Handelsnamen	Sandstra Transport B.V. Sneek Recycling
Startdatum onderneming	12-08-1996
Activiteiten	SBI-code: 4941 - Goederenvervoer over de weg (geen verhuizingen) SBI-code: 52242 - Laad-, los- en overslagactiviteiten niet voor zeevaart SBI-code: 71111 - Architecten (geen interieurarchitecten) SBI-code: 72192 - Technisch speur- en ontwikkelingswerk
Werkzame personen	6

Vestiging

Vestigingsnummer	000018348548
Handelsnamen	Sandstra Transport B.V. Sneek Recycling
Bezoekadres	De Marne 101, 8701MC Bolsward
Telefoonnummers	0515569366
Faxnummer	0515569113
E-mailadres	info@sandstratransport.nl
Datum vestiging	12-08-1996
Deze rechtspersoon drijft de vestiging sinds	29-05-2007
Activiteiten	SBI-code: 4941 - Goederenvervoer over de weg (geen verhuizingen) SBI-code: 52242 - Laad-, los- en overslagactiviteiten niet voor zeevaart SBI-code: 71111 - Architecten (geen interieurarchitecten) SBI-code: 72192 - Technisch speur- en ontwikkelingswerk

WAARMERK
KAMER VAN KOOPHANDEL

Dit uittreksel is gewaarmerkt met een digitale handtekening en is een officieel bewijs van inschrijving in het Handelsregister. In Adobe kunt u de handtekening bovenin het scherm controleren. Meer informatie hierover vindt u op www.kvk.nl/egd. De Kamer van Koophandel adviseert dit uittreksel alleen digitaal te gebruiken zodat de integriteit van het document gewaarborgd en de ondertekening verificerbaar blijft.

Uittreksel Handelsregister Kamer van Koophandel®

KvK-nummer 01075536

Pagina 2 (van 2)

De uitoefening van een transportbedrijf. Het op- en overslaan van puin, metalen, glas, glazen verpakking A & B hout, houten verpakking, kunststof, papier en grond. Het komen tot het winnen en produceren van eiwitten uit restafvalproducten.

Werkzame personen 6

Enig aandeelhouder

Naam Sandstra Bolsward Onroerend Goed B.V.
 Bezoekadres De Marne 101, 8701MC Bolsward
 Ingeschreven onder KvK-nummer 56070586
 Enig aandeelhouder sedert 11-09-2012 (datum registratie: 03-04-2013)

Bestuurder

Naam Sandstra Bolsward Onroerend Goed B.V.
 Bezoekadres De Marne 101, 8701MC Bolsward
 Ingeschreven onder KvK-nummer 56070586
 Datum in functie 11-09-2012 (datum registratie: 03-04-2013)
 Titel Algemeen directeur
 Bevoegdheid Alleen/zelfstandig bevoegd

Uittreksel is vervaardigd op 30-09-2020 om 14.10 uur.

Verzonden: Donderdag 1 oktober 2020 16:30
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Netversterking westelijk Friesland OB

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Pedro de Medinalaan
Huisnummer: 67
Postcode: 1086 XP
Woonplaats: AMSTERDAM
Telefoonnummer: 020-8208310
E-mailadres: amsterdam@dokk.nl
Als: Organisatie
Organisatie: DOKK Advocaten

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Zie bijlage zienswijze

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage zienswijze

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage zienswijze

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage zienswijze

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Netversterking westelijk Friesland
Postbus 142
2270 AC Voorburg

DOKK Advocaten
Pedro de Medinaaan 67
1036 XP Amsterdam

t 020 - 520 53 10
f 020 - 416 04 98

amsterdam@dokk.nl
dokk.nl

Per aangetekende post verzonden en tevens digitaal per reactieformulier

Datum: 1 oktober 2020

Inzake: Netversterking westelijk Friesland

thw kenmerk: -

Ons kenmerk: 330000

Betreft: Zienswijze

Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand treft u zienswijze op het gecoördineerde inpassingsplan en alle ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Bolsward 110 kV., zoals de ontwerp-omgevingsvergunning en de daarop betrekking hebbende stukken, hieronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt het daarvan deel uitmakende MER en alle daaruit voortvloeiende ontwerp-besluiten met aanvragen en bijbehorende bijlagen (Staatscourant d.d. 20 augustus 2020 nr. 43402).

Hoogachtend,

Zienswijze

op het gecoördineerde inpassingsplan en alle ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Bolsward 110 kV., zoals de ontwerp-omgevingsvergunning en de daarop betrekking hebbende stukken, hieronder begrepen hoewel hiertoe niet beperkt het daarvan deel uitmakende MER en alle daaruit voortvloeiende ontwerp-besluiten met aanvragen en bijbehorende bijlagen (Staatscourant d.d. 20 augustus 2020 nr. 43402).

Geachte heer/mevrouw,

De heer [redacted] te Bolsward, aan te duiden als “reclamant”, tenzij een afzonderlijke aanduiding gewenst, nuttig of noodzakelijk is, kiest woonplaats aan Pedro de Medinalaan 67, 1086 XP Amsterdam ten kantore van de advocaat [redacted].

Reclamant dient zienswijze in op het inpassingsplan Netversterking westelijk Friesland, hierna: “Netversterking”, inclusief alle ontwerpbesluiten met bijbehorende stukken:

- Omgevingsvergunning bouw TenneT;
- Watervergunning TenneT;
- WBR-vergunning ondergrondse kabelverbinding onder A7 TenneT;
- Ontheffing vaarwegverordening;
- Omgevingsvergunning aanleg WPF;
- Watervergunning WPF;
- WBR-vergunning ondergrondse kabelverbinding onder A7;

hierna: het voorgenomen besluit/plan en/of: de besluitvorming/het bestreden besluit.

De voorgenomen besluiten liggen van 21 augustus tot en met 1 oktober 2020 ter inzage en daarop kan tijdens de periode van ter visielegging zienswijze worden aangetekend.

STAATSCOURANT

Nr. 43402

20 augustus

2020

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Kennisgeving ontwerpbesluiten Netversterking westelijk Friesland station Bolsward 110 kV., Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Aanmelden voor een persoonlijk telefonisch gesprek.

Van vrijdag 21 augustus 2020 tot en met donderdag 1 oktober 2020 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten ter inzage voor het project Netversterking westelijk Friesland. Iedereen kan op het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten reageren door het indienen van een zienswijze.

Wat gaat er gebeuren?

TenneT is samen met Windpark Fryslân initiatiefnemer voor de bouw van een hoogspanningsstation met bijbehorende kabelcircuits ten westen van Bolsward. Het nieuwe hoogspanningsstation van TenneT moet worden aangesloten op het 110kV-net. Daarom zijn er ook bovengrondse 110kV-kabelcircuits nodig. Een deel van het kabeltracé loopt naar de 110 kV-kabel op de A7. Daar sluit Windpark Fryslân aan op hun kabel naar de Afsluitdijk en TenneT op hun richting Heerenveen. Het tweede kabeltracé loopt naar de bestaande bovengrondse hoogspanningslijnen. Daar komen twee opstijpunten in de bestaande hoogspanningsverbinding in twee naast elkaar gelegen masten. Deze onderdelen vormen het project en maken onderdeel uit van het verder versterken van het bestaande 110 kV-net in westelijk Friesland. TenneT en Windpark Fryslân zijn gezamenlijk de initiatiefnemers voor het inpassingsplan.

Waarom is dit project nodig?

Om duurzame initiatieven (waaronder Windpark Fryslân) op het bestaande 110 kV-hoogspanningsnet in de provincie Friesland aan te sluiten, is de realisatie van een nieuw 110 kV-hoogspanningsstation noodzakelijk.

Welke procedure wordt gevolgd?

Op de besluitvorming over het project Netversterking westelijk Friesland is de rijkscoördinatieprocedure van toepassing. Dit betekent dat de realisatie van het station en de ondergrondse kabels en opstijpunten worden vastgelegd in een inpassingsplan. De ministers van Economische Zaken en Klimaat en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stellen dit inpassingsplan door middel van een besluit vast. Het inpassingsplan en een aantal andere besluiten die voor het project nodig zijn, worden

voorbereid in één gecoördineerde procedure. De Minister van Economische Zaken en Klimaat coördineert deze procedure. Het inpassingsplan en de overige besluiten worden gelijktijdig ter inzage gelegd.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt het ontwerp-inpassingsplan, het besluit over het m.e.r. en de ontwerpbesluiten, en onderliggende stukken van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020 digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl.

Op papier kunt u de stukken in dezelfde periode tijdens de reguliere openingstijden bekijken op de volgende locatie:

- Gemeenteloket Súdwest Fryslân, Marktstraat 8 te Sneek tijdens de reguliere openingstijden.

Aanmelden voor een persoonlijk telefonisch gesprek

Vanwege het coronavirus (COVID-19) kunnen fysieke inloopbijeenkomsten niet plaatsvinden. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat biedt daarom de mogelijkheid aan om binnen de gehele periode van de procedure uw vragen in een persoonlijk telefonisch gesprek te beantwoorden. Medewerkers van het Ministerie van EZK en TenneT beantwoorden uw vragen. U kunt zich aanmelden op telefoonnummer 070 379 89 79 (op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00) of een e-mail sturen naar bureauenergieprojecten@minezk.nl.

Graag daarbij aangeven over welke onderwerpen u vragen hebt of in gesprek wilt. Er wordt dan een telefonische afspraak ingepland en u wordt door de betreffende deskundige gebeld ter beantwoording van uw vragen.

Hoe kunt u een zienswijze indienen?

Iedereen wordt in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. In een zienswijze laat u weten wat u vindt van het ontwerp-inpassingsplan en/of de ontwerpbesluiten. U kunt hierbij denken aan:

- Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
- Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
- Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?
- Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke delen van het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpbesluiten, of de onderliggende stukken u reageert en u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Alleen als u een zienswijze op het ontwerp van een besluit heeft ingediend, kunt u later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

U kunt een zienswijze indienen van 21 augustus 2020 tot en met 1 oktober 2020.

Dat kan op verschillende manieren:

- Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Netversterking westelijk Friesland'. U kunt niet reageren per e-mail.
- Per post door een brief te sturen naar:
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Netversterking westelijk Friesland.
Postbus 142
2270 AC Voorburg
Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.
- Voor het opnemen van mondelinge zienswijzen kunt u op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur bellen met Bureau Energieprojecten 070 379 89 79.

Wat is de verdere procedure?

De ontvangen zienswijzen, reacties en adviezen worden betrokken bij het vaststellen van het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten.

Het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten komen ter inzage te liggen. Dit wordt aangekondigd in onder andere de Staatscourant, in huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl. Alleen als u nu een zienswijze indient, kunt u later beroep aantekenen tegen het definitieve inpassingsplan en/of de definitieve besluiten.

Wilt u meer weten?

Meer informatie over de besluitvorming van het project Netversterking westelijk Friesland vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u naar aanleiding daarvan nog vragen? Dan kunt u bellen met Bureau Energieprojecten 070 379 89 79.

Informatie over het project zelf, kunt u vinden op de TenneT website onder Netversterking regio Fryslân voor duurzame energie: <https://www.tennet.eu/nl/ons-hoogspanningsnet/onshore-projecten-nederland/netversterking-westelijk-friesland/>.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
2.	Communicatie	7
3.	Liander onderstation	7
4.	Schade	9
5.	Draagvlak	10
6.	Nut en noodzaak	10
7.	Zoeklocaties	11
8.	Autonome ontwikkelingen	13
9.	Landschap	14
10.	Integrale Effect Analyse	14
11.	Geluidshinder	15
12.	Magneetvelden	17
13.	Externeveiligheid	19
14.	SMB-richtlijn	20
15.	Rijksbeleid	20
16.	Provinciaal beleid	21
17.	Gemeentelijk beleid	21
18.	Effecten stationslocatie en kabeltracés cultuurhistorie	22
19.	Evidente privaatrechtelijke belemmering	22
20.	Conclusie	23

1. Inleiding

- 1.1 Kort gezegd is reclamant het standpunt toegedaan dat het voorziene inpassingsplan Netversterking Westelijk Friesland niet in stand kan blijven omdat het niet voldoet aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening. Daartoe formuleren reclamant in deze zienswijze de navolgende gronden, gericht tegen de totstandkoming, inhoud en uitkomst van voorgenomen plan met besluiten.

Gronden van zienswijze

2. Communicatie

- 2.1 Reclamant dient zienswijze in omdat vanuit initiatiefnemer nooit proactief is gehandeld om in constructief beraad te raken,¹ terwijl reclamant reëel en praktisch overleg nastreeft met de initiatiefnemer. Ook de provincie Fryslân en gemeente Súdwest-Fryslân heeft nagelaten om reclamant op de hoogte te stellen van de onderhavige plannen.
- 2.2 Reclamant is niet gekend, waardoor onduidelijk blijft waarom de voorgaande jaren - ten tijde dat het plan nog planologisch werd ingericht - niet eerder is gesproken met omwonenden ter draagvlak, participatie en transparante communicatie met directe omgeving. Reclamant wil door middel van deze zienswijze het overleg bewerkstelligen en aangaan ter schadevoorkoming c.q. preventie vanuit eigen (rechts)positie. Er moeten nadere afspraken worden gemaakt om de toekomstige overlast tot een minimum te beperken, naast overeenstemming over financiële compensatie.

3. Liander onderstation

- 3.1 In samenspraak met de initiatiefnemer - TenneT - is besloten om een Liander onderstation te bouwen van ongeveer 1 hectare naast het toekomstige hoogspanningsstation van TenneT. Informatie en notities over deze gespreksvoering ontbreken in de ter inzage gelegde stukken. Reclamant verlangt daarom meer informatie ten aanzien van deze autonome ontwikkeling.
- 3.2 Reclamant leest in de nieuwsbrief d.d. augustus | september 2020 dat Liander náást het hoogspanningsstation een onderstation wil bouwen om stroom te kunnen transformeren naar lagere spanningen en voor lokale distributie.² Het onderstation van Liander is 'indicatief' ingetekend in de stationslocatie met kabeltracé:

¹ Zulks blijkt ook uit recent onderzoek door het Planbureau voor de Leefomgeving. Omwonenden worden niet betrokken bij (duurzame) energieprojecten, waardoor inhoudelijke aanpassingen op voorhand onmogelijk zijn gemaakt; <https://nos.nl/artikel/2350515-burgers-nog-maar-weinig-betrokken-bij-energieplannen-in-hun-regio.html>.

² https://www.tennet.eu/fileadmin/user_upload/Our_Grid/Onshore_Netherlands/West_Friesland/Nieuwsbrief_Bolsward_AUG2020_web.pdf.

Afbeelding 2.3 Stationslocatie met bijbehorende voorzieningen

- 3.3 Het inpassingsplan noemt het een 'mogelijk toekomstig middenspanningsstation', terwijl uit de nieuwsbrieven van TenneT en uit het investeringsplan van Liander blijkt dat het onderstation noodzakelijk is.³ Het is daarom opmerkelijk te noemen dat het inpassingsplan nog steeds spreekt van een 'mogelijk' toekomstig project, terwijl nu al zeker is dat het aangevraagd zal worden. Bovendien besteedt het MER uitvoerig veel aandacht aan de vraag of het onderstation in cumulatie met het hoogspanningsstation gerealiseerd kan worden.⁴ Aldus zijn niet alle milieuaspecten - overigens: feitelijk en juridisch onjuist - daarbij in acht genomen. Slechts zeer beperkt zijn de aspecten geluid, landschap en Natura 2000 gebieden in cumulatie tot het hoogspanningsstation in overweging genomen.
- 3.4 De Rijkscoördinatieregeling is van toepassing op het project.⁵ Onduidelijk voor reclamant blijft of er daadwerkelijk aangetoonde behoefte is dat het onderstation gerealiseerd moet worden. Daarnaast is niet helder of het onderstation mogelijk noodzakelijk is voor het goed functioneren van het te realiseren

³ "Door de zeer snelle groei van de opwekking van zonne-energie op daken en velden is de teruglevering enorm toegenomen. We hadden een nieuw onderstation voorzien om de groei in zon- en windenergie op te vangen, maar door de snelle groei komt dit later dan de behoefte: onderstation Bolsward. Dit nieuwe station vangt veel van de groei van duurzame opwekking in de regio op en ontlast het station Marne Zijl vroegtijdig, zodat voorkomen wordt dat de capaciteit van station Marne Zijl structureel overschreden wordt" - https://www.liander.nl/sites/default/files/Liander_Investeringsplan_Elektriciteit_2020.pdf.

⁴ Zie bijlage 5 hoofdrapport MER, d.d. 24 april 2020.

⁵ Inpassingsplan, p. 15.

hoogspanningsstation. Bij toepassing van het Rijkscoordinatieregeling moeten alle besluiten - dus ook vergunningen - die met elkaar samenhangen gelijktijdig in de procedure worden gebracht. Reclamant betwist daarom dat Liander apart een aanvraag bij de gemeente kan indienen om het onderstation te realiseren. Het onderhavige plan dient daarom opnieuw aangevraagd te worden, zodat het gehele plan in zijn geheel vergund kan worden.

4. Schade

- 4.1 Door de komst van het 110kV-schakelstation en de mogelijke komst van het onderstation lijdt reclamant onevenredig en onredelijk veel vlakken schade, in het bijzonder uitzichtschade, geluidsschade, gezondheidsschade en waardevermindering van het onroerend goed. Een koper van de woning zal de negatieve effecten van het hoogspanningsstation verdisconteert willen zien in de koopprijs. Daarnaast wordt reclamant ernstig disproportioneel, althans abnormaal, geraakt in hun woon-, werk- en leefomgeving. Hierdoor hebben zij, mocht het besluit onverhoopt worden genomen, op zijn minst recht op schadevergoeding. In andere gevallen omtrent hoogspanning heeft dit al geleid tot volledige schadeloosstelling als magnetische velden meetbaar waren bij gevoelige objecten.⁶
- 4.2 Daarnaast is niet duidelijk, en zo ja of, in welke mate, hoedanigheid en naar welke aard, wordt omgegaan met de 'extra' schade die wordt veroorzaakt bij realisatie van het onderstation van Liander. In diverse onderzoeken omtrent het milieueffectenrapport is het onderstation wel meegenomen. Echter, de mogelijke komst - alleen al de bekendmaking van die gedachte - van het onderstation van Liander heeft al effect op de waarde van de omliggende woningen en bedrijven. Dit wordt thans niet benoemd in de plannen en is niet opgenomen in planschade.
- 4.3 Planschade is op dit punt niet afdoende om de schade te dekken. Bovendien is dit een nadeelcompensatie waarbij een normaal maatschappelijk risico geldt. Dit resulteert uiteindelijk geenszins in een redelijke schadevergoeding voor de daadwerkelijk geleden en te lijden schade (onrechtmatige overheidsdaad c.q. onrechtmatige daad). Hierbij worden de nadelige gezondheidseffecten niet betrokken bij planschade.⁷ De angst en/of aanwezigheid van nadelige gezondheidseffecten resulteren eveneens in een waardevermindering en lagere koopprijzen van woningen en bedrijven. Subjectieve elementen spelen dus zeker een rol bij waardevermindering. Daarmee komt de schade en het risico voor een groot deel bij de eigenaren te liggen. Reclamant meent dat een volledige schadeloosstelling van de nadelige effecten op de woon- en werkomgeving het enige is wat recht doet aan de situatie.

⁶ <https://www.volkskrant.nl/economie/gevaar-hoogspanning-erkend~badce0fc/>

⁷ ABRS 28 september 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2582.

5. Draagvlak

- 5.1 In de afwegingsnotitie netversterking westelijke Friesland en de brieven van de gemeente en provincie d.d. 26 juni 2020 respectievelijk 25 juni 2020 blijkt dat draagvlak een wezenlijk belangrijk factor is om stationslocatie 2 als voorkeursalternatief te kwalificeren. Doordat het bevoegd gezag en de lagere overheden zelf in hun beleid en ruimteregie draagvlak van zeer groot belang vinden, is het vanzelfsprekend dit op een objectieve en zorgvuldige wijze te - kunnen - toetsen. Het bevoegd gezag moet de belangen zorgvuldig in redelijkheid en evenwichtig naar elk milieueffect afwegen. Uit de brieven en de notitie blijkt geenszins op basis van welke methode het vermeende draagvlak is getoetst. De enige reden die door de betrokken partijen wordt opgegeven is dat er 'indrukken' zijn geweest op een informatieavond die zouden resulteren in draagvlak voor stationslocatiealternatief 2. Reclamant meent dat dit geen rechtens aanvaardbare en objectieve methode is om draagvlak te toetsen in de omgeving.
- 5.2 Ondanks het feit dat draagvlak geen wettelijke vereiste is, is een zorgvuldige en deugdelijke belangenafweging dat wel. De Afdeling geeft aan dat het streven naar draagvlak een aspect vormt dat zich vertaalt in de belangenafweging die het bevoegd gezag bij de beoordeling van de ruimtelijke aanvaardbaarheid dient te maken.⁸ Doordat draagvlak een doorslaggevende factor is in een belangenafweging, dient draagvlak op een zorgvuldige en deugdelijke wijze getoetst dient te worden. Dit wordt versterkt doordat draagvlak ook in lokaal beleid is opgenomen, zoals de omgevingsvisie 'De Romte Diele'.⁹ Voorts zegt het hebben van draagvlak nog niets over de vraag of er nog steeds sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat in het kader van een goede ruimtelijke ordening.¹⁰ Op voorhand moet worden vermeld wat en hoe beoordeelt moet worden met een achteraf objectief te toetsen beoordelingsmatrix. Nu dit is nagelaten zijn de betrokken belangen in de afweging gebrekkig en kan deze afweging niet plaatsvinden conform artikel 3:2 jo. 3:4 Awb.

6. Nut en noodzaak

- 6.1 Uit het inpassingsplan en het MER blijkt onvoldoende de nut en noodzaak van het project. Algemeen bekend is dat het Windpark Fryslân over circa 25 jaar, na de duur van vergunningverlening, afgebroken dient te worden, waardoor er juist sprake zou zijn van overcapaciteit op het elektriciteitsnet. Ook het beleid van het Rijk, zoals zichtbaar in de Nationale Omgevingsvisie, hierna: NOVI, laat anders zien.¹¹ Om het ruimtebeslag van de duurzame energieopwekking op land te beperken, zet de NOVI daarom in op een zo groot mogelijk aandeel van wind op zee. Daarmee ontbreekt voor reclamant volledig het doel van initiatiefnemer om de capaciteit op het elektriciteitsnet te vergroten. Reclamant verzoekt daarom om het hoogspanningsstation niet te realiseren, ook om hiermee een strijd met een goede ruimtelijke ordening te voorkomen.

⁸ ABRS 16 september 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2226.

⁹ Omgevingsvisie 'De Romte Diele', p. 61.

¹⁰ Recent oordeelt de Afdeling nog dat hoewel er werd voldaan aan de geluidscontouren van de VNG-brochure, er nog onvoldoende is onderzocht en gemotiveerd of er sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat; ABRS 16 september 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2233.

¹¹ Nationale Omgevingsvisie Duurzaam, perspectief voor onze leefomgeving, d.d. september 2020.

7. Zoeklocaties

- 7.1 Het onderzoek naar de milieueffecten is gefaseerd in twee fasen. In eerste fase zijn vijftien gebieden onderzocht op basis van verschillende uitgangspunten.¹² Een van deze uitgangspunten is dat het uiteindelijke station zoveel mogelijk afstand houdt tot de woonkernen vanwege magnetische straling. TenneT hanteert hierbij een afstand van 40 meter wat volgens TenneT veilig genoeg zou zijn. Er is naar de effecten van straling onderzoek gedaan en het kan niet worden uitgesloten dat er een relatie ligt tussen kinderleukemie en straling afkomstig van een hoogspanningsstation. Reclamant betwist daarom dat een afstand van 40 meter afdoende is om de omwonenden te beschermen tegen de nadelige gezondheidseffecten. Er heerst daarom vooral onbegrip dat het station zich alsnog lokaliseert nabij woningen waar onder meer gezinnen wonen.
- 7.2 Na de eerste fase resteren er vijf stationslocatiealternatieven waarop het milieueffectenrapport nader ingaat in de tweede fase. Het doel is dan om een integrale effectanalyse te leveren en mede op basis daarvan de locatiekeuze te bepalen. De trechtering in de eerste fase levert de volgende locaties op die vervolgens in de tweede fase nader onderzocht:
- stationslocatie 1: Hayumerlaan, Wons (nabij Afsluitdijk);
 - stationslocatie 2: Klaverweg, Bolsward (beoogde locatie);
 - stationslocatie 3: Easthimmerwei, Bolsward;
 - stationslocatie 4: Wibrandaweg, Bolsward;
 - stationslocatie 5: De Marne, Bolsward.
- 7.3 Het MER vermeldt in de tweede fase terecht dat alle locaties impact hebben op het landschap. Voor locaties 1, 2 en 5 wordt dit echter als beperkt aangeduid. Daarbij wordt gesteld dat locaties 2 en 5 een verminderde impact hebben omdat zij aansluiten bij de bestaande bebouwing van het industrieterrein van De Marne te Bolsward. Op dit aspect zijn locaties 2 en 5 dus gelijkloidend.
- 7.4 In de effecten- en gevoeligheidsbeoordeling van de stationslocatiealternatieven blijkt dat stationslocatiealternatieven 2 en 5 als gelijkwaardig worden beoordeeld. Op het thema 'landschap, cultuurhistorie en archeologie' scoren ze vrijwel op alle punten gelijkwaardig aan elkaar.¹³ Op het aspect 'leefomgeving geluid' scoort de beoogde stationslocatiealternatief 2 juist negatiever ten opzichte van stationslocatiealternatief 5. Bij de beoogde stationslocatiealternatief is namelijk cumulatie van geluidshinder, terwijl deze bij stationslocatiealternatief 5 vrijwel ontbreekt en daarmee verwaarloosbaar is.¹⁴ Dat is verklaarbaar, op de belemmeringenkaart - afbeelding 4.3 - is goed zichtbaar dat 5 woningen zorgen voor een

¹² Hoofdrapport MER, par 1.5.2.

¹³ Hoofdrapport MER, p. 65, tabel 5.6

¹⁴ Hoofdrapport MER, p. 65, tabel 5.6.

belemmering, terwijl stationslocatiealternatief 5 slechts bij 1 woning een belemmering oplevert.¹⁵ Op het thema 'natuur' scoren beide locaties hetzelfde wat evenmin niet resulteert in een evident - significant - verschil.¹⁶ Door de negatieve beoordeling op cumulatie van geluidshinder zou daarom stationslocatiealternatief 5 zelfs de voorkeur genieten.

- 7.5 De effectenbeoordeling in fase 1 maakt eveneens geen verschil tussen stationslocatiealternatieven 2 en 5. Alle effecten op het landschap, cultuurhistorie en archeologie zijn gelijklopend. Wanneer men de aanvulling op het hoofdrapport beziet dan zal stationslocatiealternatief 2 tot overtreding leiden als en zodra het onderstation van Liander wordt gerealiseerd.¹⁷ De geluidseffecten van het onderstation zal, onder meer in cumulatief verband, leiden tot een onaanvaardbare hoge mate van geluidshinder in de woon-, werk-, en leefomgeving van reclamant. Liander stelt terecht dat deze situatie leidt tot normoverschrijding. Stationslocatiealternatief 2 aan de Klaverweg dient daarom buiten beschouwing te worden gelaten.
- 7.6 Daarnaast worden in het inpassingsplan de vijf locaties met elkaar vergeleken op basis van investeringskosten.¹⁸ Daaruit blijkt dat stationslocatiealternatieven 2 en 4 hoger zullen uitvallen, namelijk 110% van de verwachte investeringskosten. Des te opmerkelijker is dat stationslocatiealternatief 5 inclusief kabeltracés 100% scoort. Dat betekent dat de verwachte kosten niet hoger zullen uitvallen bij stationslocatiealternatief 5. Dat betekent dat tevens op dit punt stationslocatiealternatief 5 een voorkeurspositie geniet.
- 7.7 Doordat er in de omgeving veel kwetsbare objecten staan die een normoverschrijding veroorzaakt bij realisatie van het onderstation en de hoge kosten van stationslocatiealternatief 2,¹⁹ is het voor reclamant onbegrijpelijk dat stationslocatiealternatief 2 aan de Klaverweg de voorkeur heeft. Om de aangegeven verschillen tussen beide stationslocatiealternatieven dient er een deugdelijke en zorgvuldige afweging plaats te vinden waaruit blijkt dat een specifieke locatie een voorkeurspositie heeft. Op basis van de huidige aangeleverde stukken is dit naar oordeel van reclamant nagelaten, althans niet in vereiste transparantie verifieerbaar.
- 7.8 Voorts ontbreekt in het MER een heldere samenvatting die toegankelijk is voor een breed publiek en die de keuze in de verschillende fasen van het trechteringsproces duidt.²⁰ Het Resumé van paragraaf 5.4.5 in het MER heeft de keuze onvoldoende vergewist en beoordeelt deze verder in het geheel niet. Ook ontbreken er voldoende visualisaties die de verschillende locaties normaal in beeld brengen, terwijl dit zeer waardevol

¹⁵ Hoofdrapport MER, p. 48.

¹⁶ Hoofdrapport MER, p. 65, tabel 5.6.

¹⁷ Zie bijlage 5 bij hoofdrapport MER, p. 10.

¹⁸ Volgens reclamant leveren de normen van de milieuaspecten, zoals landschap, geluid, gezondheid en opbrengst, strijd op met de SM8-Richtlijn rond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie, zie in dat licht ook paragraaf 14 (SM8-Richtlijn).

¹⁹ 10% du dan bijvoorbeeld stationslocatiealternatief 5.

²⁰ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 1.

wordt geacht door de commissie m.e.r.²¹ Zo is op pagina 9 van het MER vrijwel ondoenlijk om goed te zien welke 15 kansrijke stationslocaties er oorspronkelijk waren in de eerste fase. Het blijft voor reclamant onduidelijk waarom juist deze locaties zijn aangemerkt als kansrijke locaties. Binnen het zoekgebied is immers ook nog ruimte voor andere locaties.

- 7.9 In het MER en de Afwegingsnotitie netversterking westelijk Friesland worden de verschillende stationslocatiealternatieven met elkaar vergeleken. Daaruit is gebleken dat stationslocatiealternatief 2 en 5 op enkele verwaarloosbare aspecten na gelijkwaardig zijn. Reclamant meent dat de nadelige effecten op woon-, werk- en leefklimaat bij realisatie van stationslocatiealternatief 2 aanmerkelijk groter zijn. De Afdeling heeft recent aangegeven dat indien een project op zichzelf aanvaardbaar is, noopt het bestaan van alternatieven slechts tot het onthouden van medewerking, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van één of meerdere alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aannemelijk minder bezwaren.²² Reclamant concludeert daarom dat op basis van deze overweging, het bevoegd gezag stationslocatiealternatief 5 dient te kiezen in onafhankelijke positie na weloverwogen evenwichtige afwegingen van belangen, waaronder het niet aangetoond maatschappelijk gemoeid belang van dit hoogspanningsstation ter leveringszekerheid en naar ontbrekend nut | noodzaak van een ruimer stationslocatiealternatief om toekomstige uitbreiding mogelijk te maken.
- 7.10 Daarnaast stelt de Afdeling desbetreffende bestuursorganen voldoende moet motiveren dat er geen alternatief is met aanmerkelijk minder bezwaren dat aan het verlenen van de omgevingsvergunning in de weg staat.²³ De afwegingsnotitie en de MER geven niet aan in hoeverre stationslocatiealternatief 5 geen alternatief is met aanmerkelijk minder bezwaren. Er wordt enkel betoogd dat stationslocatiealternatief 2 de voorkeur geniet op basis van 'indrukken' op één informatieavond die bij de bestuursorganen en betrokken partijen leiden tot een conclusie dat er draagvlak is. Dit is subjectieve wijze om aan een motiveringsplicht te voldoen. Reclamant meent dat stationslocatiealternatief 5 op zich een stationslocatiealternatief is met minder bezwaren en derhalve geschikter is om het hoogspanningsstation te realiseren.

8. Autonome ontwikkelingen

- 8.1 Er zijn in de toekomst mogelijk meer (energie)projecten in de regio te verwachten. De commissie m.e.r. beveelt daarom aan om inzichtelijk te maken - bijvoorbeeld met een tijdlijn - welke ontwikkelingen er (mogelijk) te verwachten zijn. Reclamant constateert dat er in het MER niet gewerkt is met een tijdlijn; bovendien zijn niet alle autonome ontwikkelingen genoemd.²⁴ Daarnaast is er niet ingegaan op de verwachte

²¹ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 5.

²² ABRS 17 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1955, ro. 6.1.

²³ ABRS 17 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1955, ro. 6.1.

²⁴ Hoofdrapport MER, p. 36 - 38.

besluitvorming: zoals de verwachte aanlegperiode en een onderscheid tussen projecten waarover al is besloten en projecten die nog 'in de pijplijn' zitten.

8.2 Volgens de commissie m.e.r. zijn vooral de gecumuleerde effecten van de verschillende projecten van belang.²⁵ Het is daarom van groot belang voor reclamant dat dit inzichtelijk en transparant wordt weergegeven. Ook het inpassingsplan geeft aan dat er koppelingen gezocht moet worden en 'pro-actief ruimte te bieden' voor deze koppelingen.²⁶ Autonome ontwikkelingen die nu ontbreken zijn:

- onderstation Liander;
- bedrijfsvoering en uitbreiding op het naastgelegen bedrijventerrein De Marne;
- de energietransitie (de Regionale Energie Strategie - RES);
- de warmtetransitievisie (WTV);
- concrete locaties voor een Energyvalley Bolsward (bijvoorbeeld opwekking van elektra, de ontwikkeling van een stedelijk warmtenetwerk en de ontwikkeling van een waterstof hub);
- andere urgente transitieopgaven en actuele ontwikkelingen zoals de huisvesting, uitbreiding van bedrijventerreinen en maatschappelijke voorzieningen.

9. Landschap

9.1 Energieprojecten vormen een snelgroeiende bedreiging voor belangrijke beschermde gebieden, concluderen wetenschappelijke onderzoekers.²⁷ De commissie m.e.r. geeft in haar advies aan dat duidelijk gemaakt moet worden wat onder de landschapstypen 'open landschap' en 'energielandschap' moet worden verstaan en in welke landschappelijke kwaliteiten de verschillen liggen.²⁸ Reclamant constateert lacune nu het landschapstype 'energielandschap' niet uiteen is gezet in het MER. Juist deze technische aspecten van het landschap hebben bij de keuze voor de zoekgebied een rol gespeeld volgens de commissie m.e.r. en moeten daarom openlijk worden aangeduid en in evenwichtige afweging naar relevante belangen worden uitgelegd. Voorts is niet duidelijk in het MER omschreven of het bestreden plan 'goed zichtbaar' of 'landschappelijk ingepast' gekwalificeerd is en kan worden in de nabije omgeving.²⁹

10. Integrale Effect Analyse

10.1 Op basis van de Integrale Effect Analyse³⁰, hierna: IEA, zijn de lagere overheden gevraagd om advies. Hier is een regioadvies³¹ uit voortgevloeid waarover uiteindelijk een afwegingsnotitie is opgesteld waarin de minister de uiteindelijke keuze voor het voorkeursalternatief maakt. In de IEA moet een integrale afweging plaatsvinden tussen draagvlak, kosten, milieu, (net)techniek en ruimtelijke inpassing; echter deze ontbreekt

²⁵ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 2.

²⁶ Inpassingsplan, p. 42.

²⁷ <https://www.bbc.com/news/science-environment-52023881>

²⁸ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 3.

²⁹ Commissie m.e.r., Netversterking Westelijk Friesland, d.d. 13 maart 2019, projectnummer: 3353, p. 4.

³⁰ Integrale Effecten Analyse 110 kV-station incl. kabeltracés Westelijke Friesland. TenneTTSO, definitief 01 d.d. 17 mei 2019.

³¹ Zie bijlage 14 inpassingsplan.

in de ter inzage gelegde stukken. Een omissie waardoor reclamant niet goed kan beoordelen waarom de minister tot deze keuze is gekomen. Op basis van de IEA en het regioadvies heeft de minister een keuze gemaakt voor het voorkeursalternatief (VKA). Het VKA is vervolgens uitgewerkt in het inpassingsplan. De IEA is gebaseerd op het MER van fase 2 die als doel heeft om voor de stationslocatiealternatieven en kabeltracés de milieueffecten in detail te beschrijven en te beoordelen. Daarmee levert het MER fase 2 informatie voor de IEA en de locatiekeuze.³² Nu de IEA ontbreekt, en tengevolge hiervan er geen essentiële informatie is over de locatiekeuze, kan reclamant niet beoordelen hoe de minister tot deze locatiekeuze is gekomen, zulks in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel ex artikel 3:2 Awb.

11. Geluidshinder

- 11.1 Bij de vergunningaanvraag dient rekening te worden gehouden met bijzondere geluiden die extra hinderlijk zijn. Bijzondere geluiden zijn tonaal geluid en geluid met impulsachtig karakter. Bij dergelijke geluiden dient een toeslag van het geluidsniveau, ofwel op de gemeten niveau dient een aantal decibel bij op worden geteld. Volgens de Handleiding meten en rekenen Industrielawaai 1999 staat er voor tonaal én geluid met impulsachtig karakter een toeslag van minimaal 5 decibel. Inmiddels zijn er ook rekenmethoden die rekening houden met een correctie van 6 decibel.³³
- 11.2 Tonaal geluid bevat één of meer zuivere tonen wat bijvoorbeeld klinkt als fluiten, piepen, gieren, janken of brommen. Het is algemeen bekend dat een schakelstation voor hoogspanningsleidingen brom- en knettergeluiden veroorzaakt, hetgeen resulteert in een tonaal geluid. Bij de aanvraag van de vergunning heeft het rapport van Peutz deze toeslag in aanmerking genomen. Uit de rekenresultaten langetijdgemiddelde beoordelingsniveau blijkt dat bepaalde woningen net aan de grenswaardes van artikel 2.17 Activiteitenbesluit milieubeheer voldoen. Deze minieme verschillen vereisen nadere onderzoeken naar geluidshinder. Deze conclusie wordt gesterkt als blijkt dat een andere rekenmethode, die van 6 decibel, wel leidt tot een overtreding van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Het betreft immers een woon- en leefklimaat dat ernstig wordt aangetast door de komst van het hoogspanningsstation. De onderzoeken zijn derhalve onzorgvuldig en onvolledig.
- 11.3 Reeds nu wordt reclamant geconfronteerd met geluiden van het industrieterrein en rijksweg A7. Met dit plan en project zullen de omwonenden nóg een bron van hinder gaan ervaren. Het Peutz-rapport omtrent geluidshinder gaat in op cumulatie van geluid. Peutz erkent dat er sprake is van cumulatie, maar gaat hier voorbij aan meerdere factoren. Het betreft alleen het geluid van het industrieterrein in reken resultaten. Andere geluiden, zoals die van de rijksweg A7, worden buiten beschouwing gelaten zonder duidelijke reden. Hierdoor zijn de rekenresultaten niet representatief voor de realiteit, ofwel onbruikbaar.

³² Hoofdrapport MER, p. 11.

³³ <https://www.omgevingsweb.nl/nieuws/commentaar/rode-norm-tonaal-geluid-ook-voor-gebuwinstallaties/>

- 11.4 Daarnaast gaat het rapport niet of té kort in op laagfrequent geluid. Dit type geluid is een geluid dat 'gevoeld' kan worden en waarneembaar is vanaf bepaalde sterktes. Het rapport gebruikt hiervoor de zogenaamd Vercammencurve. De conclusie uit het rapport is dat de curve niet zal worden overschreden. Het is daarbij opmerkelijk dat het rapport enkel ingaat op laagfrequent geluid binnen de woningen. Er wordt geenszins benoemd in hoeverre deze geluiden aan de gevel zullen zijn. Daarnaast wordt de curve nergens in het rapport geschetst. Hierdoor is niet te controleren of de conclusies van Peutz juist zijn naar totstandkoming, wijze en inhoud. Omdat laagfrequent geluid invloed heeft op de gezondheid van omwonenden en een goed woon- en leefklimaat is het van evident belang dat er nadere onderzoeken plaatsvinden op meerdere meetpunten bij kwetsbare objecten/woningen. Er kan anders geen deugdelijke belangenafweging worden gemaakt.
- 11.5 Voorts wordt onvoldoende belicht wat de effecten zijn van (extra)laagfrequent geluid op de woon-, werk en leefomgeving. Hoogspanningslijnen, transformatorcabines en schakelstations zorgen mede voor extra laagfrequent geluid. Vooral ouderen kunnen hiervan last krijgen, in sommige gevallen is het zelfs onverdraagzaam. Dit type geluid kan met name hart- en vaatziekten, zoals VAD veroorzaken. Ook zijn er indirecte effecten zoals slaapstoornissen en langdurige stress. De Wereldgezondheidsorganisatie, hierna: WHO, raadt daarom aan het 'prudent avoidance'-principe te hanteren.³⁴ Hiermee adviseert de WHO om de risico door, waar mogelijk, de blootstelling te verlagen. Doordat zich bij de beoogde locatie meerdere woningen en bedrijven bevinden en er andere, minder ingrijpende locaties op de gezondheid zijn onderzocht, dient dit eveneens te leiden tot het afwijken van stationslocatiealternatief 2 naar een alternatieve locatie.
- 11.6 Reclamant meent, mede op basis van voorgaande, dat de conclusies van het Peutz-rapport geenszins recht doen aan de werkelijke situatie en niet afdoende rekening houden met tonaal en laagfrequent geluid. Het besluit moet worden getoetst aan de hand van de feiten zoals die zich voordeden en het recht | wetenschap dat gold ten tijde van het nemen van dat besluit.³⁵ Het RIVM heeft afgelopen zomer vastgesteld dat miljoenen Nederlanders ernstig geluidsoverlast hebben.³⁶ De World Health Organization, hierna: WHO, adviseert een grens onder 45 dB Lden voor geluid afkomstig van bijvoorbeeld windturbines vanwege gezondheidseffecten.³⁷ Lawaai boven deze norm wordt door de WHO - wat dus ook afgelopen zomer is bevestigd door het RIVM³⁸ - geassocieerd met negatieve gezondheidseffecten. Op 26 september 2020 laat klinisch fysicus Jan de Laat van het Leids Universitair Medisch Centrum weten binnenkort zijn onderzoek te publiceren die een analyse bevat van meer dan 300 recent gepubliceerde wereldwijde studies naar gezondheidsaspecten van onder andere laagfrequent geluid. Een conclusie die de heer De Laat nu al laat

³⁴ World Health Organization, Huntley to Wilmarth 345 kV Transmission Line Final Environment Statement, 2007.

³⁵ ABRS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1781, r.o. 87.1.

³⁶ De antwoordnota beroept zich onterecht in reactie 15.12 en 15.13 op verouderd onderzoek van het RIVM, aangezien er nu sprake is van een nieuwe medische wetenschappelijke lijn.

³⁷ World Health Organization, Regional Office for Europe, 'Environmental Noise Guidelines for the European Region', 2018, p. 77.

³⁸ <https://www.rtinieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/5144206/rivm-verminder-wettelijk-toegestaan-omgevingsgeluid-voor-gezondheid>.

weten is dat hartklachten verergerd kunnen worden onder invloed van langdurige blootstelling van laagfrequent (brom)geluid dat onder andere door windturbines wordt geproduceerd, zoals ook al eerder was bevestigd in eerdere, voorzichtige conclusie van de Deense epidemioloog Aslak Poulsen.³⁹ Een dergelijke toetsing ontbreekt nog in de onderhavige besluitvorming en dat is in strijd met het zorgvuldigheids-, preventie- en voorzorgbeginsel op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb en artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Daarnaast verzoekt reclamant om de norm van artikel 2.17 Activiteitenbesluit milieubeheer niet toe te passen vanwege strijd met de SMB-Richtlijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie,⁴⁰ zie in dat licht ook paragraaf 14 (SMB-Richtlijn).

12. Magneetvelden

- 12.1 Op minder dan 100 meter van de beoogde locatie van het station bevinden zich kwetsbare objecten. Dat neemt de rechtsplicht mee om te onderzoeken op basis van de meest recente publicaties of er effecten zijn of kunnen zijn op de gezondheid van personen in de omgeving door de straling van magneetvelden. Het is algemeen bekend dat magneetvelden van hoogspanningslijnen leiden tot negatieve gezondheidseffecten als: ziekte van Alzheimer, (kinder)leukemie, kanker, hart- en vaatziekten en ziekten aan het zenuwstelsel.
- 12.2 Op basis van de statische relatie tussen leukemie en magneetstraling hanteert TenneT een norm van 0,4 MicroTesla om te beoordelen of er significante negatieve gezondheidseffecten aanwezig zijn. Deze norm is arbitrair. Dat betekent dat een lagere norm al tot negatieve effecten kan leiden. Er zijn inmiddels epidemiologische onderzoeken die aantonen dat er een verband is tussen negatieve gezondheidseffecten bij een norm van 0,2 MicroTelsa.⁴¹
- 12.3 TenneT hanteert daarnaast een niet-wettelijke norm van 40 meter afstand tot kwetsbare objecten, terwijl op dit moment nog onderzoeken gaande zijn over de uitvoering van dergelijke hoogspanningsstations.⁴² De Minister van Economische Zaken en Klimaat heeft opdracht gegeven om de inconsistenties en disproportionaliteit van de huidige uitvoeringspraktijk op te heffen. Er dient met alle betrokken stakeholders eind 2020 / begin 2021 tot een pakket te komen van redelijkerwijs te nemen maatregelen. Onaanvaardbaar is dat dit pakket aan maatregelen niet wordt afgewacht. Zo wordt allereerst ook ontnomen om via een rechtsbeschermingsprocedure op te komen tegen dergelijke maatregelen. Daarnaast zijn deze maatregelen niet meegenomen in de belangenafweging om onderhavige locatie vast te stellen. Reclamant eist op basis van het voorzorgsbeginsel⁴³ om de procedure omtrent het vaststellen van de Netversterking te staken, dan wel een alternatieve locatie te kiezen.

³⁹ <https://www.vpro.nl/argos/lees/nieuws/2020/anhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html>.

⁴⁰ HvJ EU 25 juni 2020, (zaak C-24/19) ECLI:EU:C:2020:503.

⁴¹ <https://www.eoswetenschap.eu/gezondheid/leven-onder-hoogspanning-feiten-en-fabels/>

⁴² Inpassingsplan, p. 25.

⁴³ Artikel 4 lid 3 VEU; unietrouw etc.

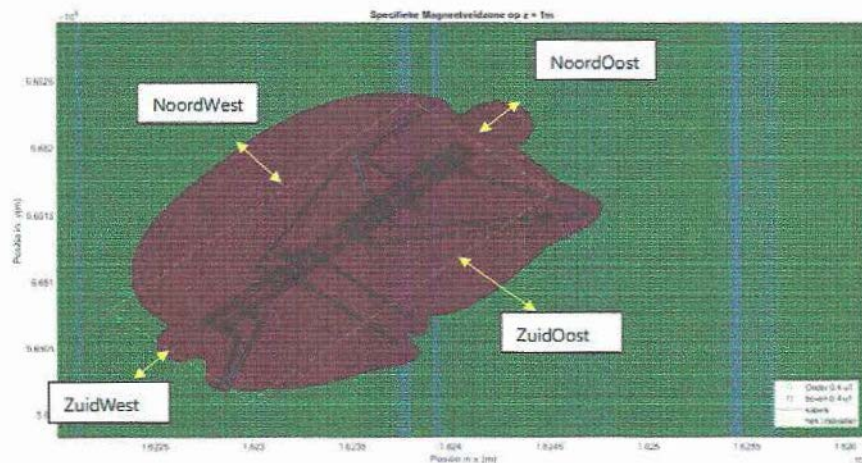
- 12.4 In 2005 is een beleidsadvies met betrekking tot hoogspanningslijnen uitgebracht. Dit als vervolg op bevindingen van de Gezondheidsraad en het RIVM over wetenschappelijke onderzoeksresultaten en de onrust, op basis van wetenschappelijk gefundeerde en reële vertaalde aanwijzingen, in de maatschappij over mogelijke gezondheidseffecten van hoogspanningslijnen. Hierin is beleidsmatig vastgelegd dat langdurig een blootstelling aan magneetvelden van 0,4 MicroTesla moet worden vermeden op basis van het voorzorgsbeginsel. De Afdeling blijkt hierbij rekening te houden met de cumulatieve effecten van magneetvelden.⁴⁴
- 12.5 In de onderzoeken en conclusies die ten grondslag liggen aan de Netversterking, is geen rekening gehouden met de cumulatieve effecten van magneetvelden als het onderstation van Liander wordt gerealiseerd.⁴⁵ Gezien de ernstige gezondheidseffecten die blootstelling aan magneetvelden meebrengt, dienen deze risico's mede in kaart worden gebracht. Het is namelijk opmerkelijk dat het onderstation van Liander wel in andere onderzoeken is betrokken om de definitieve locatie te bepalen, behalve bij het onderzoek dat nodig is om het risico van ernstige gezondheidseffecten in kaart te brengen. Zonder deze aanvulling kan geen zorgvuldige en rechtens concludent op volledig relevant feitencomplex gebaseerde belangenafweging plaatsvinden, zulks in strijd met het zorgvuldigheids-, preventie- en voorzorgsbeginsel op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb, artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en strijd met de SMB-Richtlijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie,⁴⁶ zie in dat licht ook paragraaf 14 (SMB-Richtlijn).
- 12.6 Voorts stelt reclamant vast dat de contour uit het MER van het magneetveldonderzoek niet correspondeert met de contouren die de Rapportage Magneetveldberekeningen en beïnvloeding buisleidingen weergeeft. Het MER geeft rechte lijnen aan, terwijl uit de rapportage blijkt dat de contour vloeiende rondingen maakt. Onduidelijk is of het MER daadwerkelijk de worst-case contour weergeeft.

⁴⁴ ABRS 17 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1955, rov. 5.

⁴⁵ Zie Magneetveldberekeningen, Netversterking westelijk Friesland, d.d. 24 april 2020.

⁴⁶ HvJ EU 25 juni 2020, (zaak C-24/19) ECLI:EU:C:2020:503.

Abbeelding 8.1 0.4 microTesla magneetveldcontour van het station en de aansluiting ervan. De worst-case magneetveldcontour is weergegeven met de gele lijnen, de rode lijnen geven de hartlijn van de kabels weer. In roze is het station weergegeven

13. Externe veiligheid

- 13.1 Hoogspanningsstations vallen niet onder het externe veiligheidsbeleid en worden ook niet benoemd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Reclamant maakt zich desondanks terecht zorgen over de eventuele bedreigen die het hoogspanningsstation kan hebben voor de veiligheid van de omgeving. Effectafstanden van de activiteiten zijn op dit moment niet in kaart gebracht. Het inpassingsplan geeft aan dat het hoogspanningsstation op voldoende afstand is gelegen van risicobronnen, maar motiveert niet welke risicobronnen in acht zijn genomen.⁴⁷ Ook het MER geeft hierover geen duidelijkheid, die geeft alleen aan dat alle vijf stationslocatiealternatieven buiten veiligheidscontouren en risicobronnen liggen.⁴⁸ Een kaart met de risicocontouren of overzicht van de wél aanwezige risicobronnen, met bijvoorbeeld een afstand, ontbreekt. Recent is nog een vergunning verleend om een tankstation te realiseren in de nabijheid van het

⁴⁷ Inpassingsplan, p. 75.

⁴⁸ MER, p. 59.

hoogspanningsstation. Onduidelijk is of deze risicobron in acht is genomen. TNO is in 2011 gevraagd door TenneT om de externe risico's hoogspanningsstations in beeld te brengen.⁴⁹ Het onderzoek is inmiddels verouderd, want bijna tien jaar geleden opgesteld, verlangt daarmee een herziening.

14. SMB-richtlijn

- 14.1 Het bestreden besluit kan niet in stand kan blijven omdat voor het Activiteitenbesluit milieubeheer en/of de Activiteitenregeling een MER had moeten worden gemaakt op grond van de richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's,⁵⁰ hierna: SMB-richtlijn. De onderdelen van het inpassingsplan die verwijzen naar, dan wel gebaseerd zijn op, het Activiteitenbesluit milieubeheer en/of de Activiteitenregeling, in het bijzonder als ze betrekking hebben op milieuaspecten, zoals geluid en externe veiligheid, niet rechtsgeldig zijn en derhalve buiten toepassing moeten blijven. Het bevoegd gezag kan pas een definitief besluit nemen als deze conform de SMB-richtlijn is vastgesteld door het eerdergenoemde verzuim dat er geen MER ten grondslag ligt aan het Activiteitenbesluit milieubeheer en Activiteitenregeling.

15. Rijksbeleid

- 15.1 Het besluit handelt in strijd met rijksbeleid. Volgens het inpassingsplan is de NOVI nog niet in werking getreden. Dat is onjuist. De definitieve NOVI is door het kabinet gepresenteerd op 11 september 2020.⁵¹ Deze mist ten onrechte en is niet gemotiveerd in het besluit. Om het ruimtebeslag van de duurzame energieopwekking op land te beperken, zet de NOVI daarom bijvoorbeeld in op een zo groot mogelijk aandeel van wind op zee en focust een veel kleinere mate met wind op land projecten.
- 15.2 Nederland is anno 2020 één van de drukste landen ter wereld. Richting 2050 komen er nog twee miljoen mensen en een miljoen huishoudens bij. Het is volgens de onafhankelijke denktank DenkWerk noodzakelijk om scherpe ruimtelijke keuzes te maken.⁵² De uitdaging om een zelfvoorzienend en duurzaam energiesysteem voor Nederland te creëren voor 2020, zonder het schaden van woon-, natuur- en landschapsbelangen, is immens. Volgens de denktank is een energietransitie die vooral steunt op binnenlandse wind- en zonne-energie onhaalbaar.
- 15.3 Uitgangspunt van de NOVI is dat ingrepen in de leefomgeving niet los van elkaar plaatsvinden, maar in samenhang. Zo kan men in gebieden tot betere, méér geïntegreerde keuzes komen. Zowel het advies van de commissie m.e.r. als het beleidskader van de NOVI worden nu niet nagekomen. Nieuwe ontwikkelingen worden niet, althans onvoldoende, in overweging genomen, waaronder: het onderstation van Liander.

⁴⁹ TNO, Externe Risico's hoogspanningstations TenneT TS, 31 januari 2011, rapportnummer: TNO-060-UT-2011-00236.

⁵⁰ PB 2001, L 197.

⁵¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/09/11/kabinet-presenteert-nationale-omgevingsvisie-voor-de-inrichting-van-nederland>.

⁵² <https://denkwerk.online/rapporten/klein-land-grote-keuzes-januari-2020/>.

Bovendien geeft de NOVI aan dat voorkomen moet worden dat ondergrondse kabels die op het land komen, ver landinwaarts op hoogspanningsstation moeten worden aangesloten.⁵³ Het Windpark Fryslân had dus aangesloten moeten worden in het zoekgebied 'Kop Afsluitdijk'.

16. Provinciaal beleid

16.1 Goede landschappelijke inpassing is vereist volgens de provinciale Verordening Romte, zodat in een later stadium van het planproces een gedetailleerde uitwerking plaats kan vinden.⁵⁴ De provincie wijst hierbij op een mogelijke koppelkans met betrekking tot ene nette afwerking van het totale bedrijventerrein in het landschap.⁵⁵

16.2 De omgevingsvisie De Romte Diele wordt waarschijnlijk vastgesteld op 21 oktober 2020. Het bevoegd gezag dient daarom bij de vaststelling van haar besluit ook te motiveren, waarom het niet in strijd handelt met de omgevingsvisie De Romte Diele. Net als de NOVI, zegt ook De Romte Diele dat er méér samenhang moet komen in beleid. Verder geeft de omgevingsvisie aan dat de energietransitie een grote impact heeft op het gebruik van de ruimte én op de identiteit en beleving van het landschap:

“Duurzame energiebronnen hebben veel ruimte nodig en een infrastructuur om de opgewekte energie te transporteren. Om de opgave te realiseren zijn samenwerking en maatschappelijk draagvlak dan ook onontbeerlijk. Het gaat om balans vinden tussen de ruimte die nodig is en de effecten op de leefomgeving. Dit vraagt grote inspanningen van overheden, bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, inwoners, onderwijs.”

16.3 Reclamant geeft aan dat er géén samenwerking heeft plaatsgevonden en het, alleen al in publiek | bestuurlijk beleid is vereist, maatschappelijke draagvlak ontbreekt, aangezien reclamant deze zienswijze heeft ingediend. Reclamant betwist daarmee uitdrukkelijk dat het onderhavige project past binnen de doelstellingen en het beleid van de provincie Fryslân.

17. Gemeentelijk beleid

17.1 De Ruimtelijke Kwaliteit Gemeente Súdwest-Fryslân” is op 23 juni 2013 vastgesteld. De visie hanteert als uitgangspunt dat het landschap het product is van de ontwikkelingen in de landbouw, de natuur, de economie en de samenleving door de eeuwen heen; en dat dit ook in de toekomst zo zal zijn. Die veranderingen kunnen in beginsel bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit, mits ze goed op elkaar worden afgestemd. Reclamant moeten concluderen dat deze verandering niet heeft bijgedragen aan de landschappelijke kwaliteit, omdat er geen afstemming heeft plaatsgevonden. Het bevoegd gezag heeft in zoverre in strijd gehandeld met het zorgvuldigheidsbeginsel ex artikel 3:2 Awb.

⁵³ Nationale Omgevingsvisie Duurzaam, perspectief voor onze leefomgeving, d.d. september 2020, p. 92.

⁵⁴ Nota van Antwoord Vooroverlegreacties, p. 7.

⁵⁵ Nota van Antwoord Vooroverlegreacties, p. 7.

18. Effecten stationslocatie en kabeltracés cultuurhistorie

- 18.1 Reclamant betwist dat er geen effecten zouden zijn op cultuurhistorische monumenten, omdat er een oude poldermolen in de nabijheid van het plangebied aanwezig is. Deze poldermolen is gelegen op een afstand van 290 meter van een opstijgpunt volgens afbeelding 5.4 van het Inpassingsplan.⁵⁶ Het inpassingsplan geeft aan dat ‘naar alle waarschijnlijkheid’, wat in de ogen van reclamant rechtsonzekerheid oproept, niet hoger komt dan de maximale bouwhoogte van het vigerende bestemmingsplan.⁵⁷
- 18.2 Een e-mail uit de aanvraag aan de stichting De Fryske Mole geeft aan dat het opstijgpunt is gelegen op een afstand van circa 309 meter ligt bij mast 45 en circa 330 meter bij mast 52. Voor reclamant is onduidelijk waarom er niet is gerekend met 290 meter, omdat dit volgens de verbeelding het beginpunt is van het opstijgpunt. Bij toepassing van de berekening $(1/30e \times 290 + 1 = 10,7 \text{ meter})$ mag het opstijgpunt maximaal 10,7 meter zijn. De lijnen die van de opstijgpunt naar de bovengrondse elektriciteitslijnen lopen zullen deze bouwhoogte al met zekerheid overschrijden en met toepassing van de juiste afstand zal het opstijgpunt hier met zekerheid bovenuit stijgen.
- 18.3 Voorts is onduidelijk vanuit waar is gemeten, omdat een klein deel van de beoogde stationslocatie mogelijk wél net in de beschermingszone van 400 meter valt. Volgens het inpassingsplan gaat het maar om een miniem verschil van 2 meter. Als er wordt gemeten van een ander punt kan de stationslocatie wél binnen de beschermingszone van 400 meter vallen, althans is het risico niet uitgesloten.
- 18.4 Daarnaast is het MER tegenstrijdig met de bevindingen, omdat uit de uitkomsten van MER fase 2 was gekomen dat stationslocatiealternatief ‘wel invloed heeft op de zichtbaarheid van een historische molen’,⁵⁸ terwijl in fase 1 nog wordt gezegd dat het gebouw dat onderdeel is van het nieuwe station buiten de vrijwaringszone van historische molens is te plaatsen.⁵⁹

19. Evidente privaatrechtelijke belemmering

- 19.1 Zónder de privaatrechtelijke overeenstemming is het overduidelijk dat reclamant niet kunnen berusten en niet zullen berusten in een eventuele realisatie van het hoogspanningsstation. Reclamant wijst erop dat de gronden nog niet in eigendom zijn van de initiatiefnemer. Bij eventuele toepassing van de Belemmeringenwet Privaatrecht of Ontheffingswet zullen de gestelde termijnen nooit behaald kunnen worden. Derhalve is er sprake van een evidente privaatrechtelijke belemmering.

⁵⁶ Inpassingsplan, p. 58.

⁵⁷ Inpassingsplan, p. 59.

⁵⁸ MER, p. 14.

⁵⁹ MER, p. 47.

20. Conclusie

Resumerend en met inachtneming van het bovenstaande gronden stelt reclamant dat verweerder het inpassingsplan en de ontwerpbesluiten onzorgvuldig heeft voorbereid en er onherstelbare gebreken kleven aan de inhoud met motivering van verweerder. Het bestreden ontwerp-inpassingsplan en ontwerpbesluiten zijn gebaseerd op verouderd onderzoek en/of onderzoek dat onzekerheden en aannames bevat die zich niet verdragen met Nederlands en Europees recht, zelfs schending oplevert met de SMB-richtlijn. Voorts is er in de besluitvorming sprake van een onevenwichtige belangenafweging die niet kenbaar en deugdelijk kan zijn.

- Reclamant verzoekt op grond van al het vorenstaande om deze zienswijze ontvankelijk en gegrond te verklaren dat het bestreden besluit in redelijkheid niet in stand kan blijven en verzoeken u af te zien van het bestreden besluit of in ieder geval om heroverweging daarvan.
- Hiernaast verzoekt reclamant de te vergoeden de kosten van dit geding op grond van artikel 7:15 Algemene wet bestuursrecht, advocaatkosten daaronder begrepen, zulks naar de maatstaven van de wet.

Amsterdam, 1 oktober 2020

Bureau Energieprojecten
 Inspraak.netversterking Westelijk Friesland
 Postbus 142
 2270 AC VOORBURG

Ossenmarkt 7
 Postbus 7015
 9701 JA Groningen
 050 314 08 40

info@boutadvocaten.nl
 www.boutadvocaten.nl

Stichting Derdengelden
 Bout Advocaten
 IBAN NL54 INGB 0669 7740 57
 BIC INGBNL2A

KvK Groningen 01141202

AANGETEKEND

en per gewone post

(tevens als bijlage bij digitaal vragenformulier www.bureau-energieprojecten.nl)

Mr. P. Stehouwer (advocaat)

Uw ref : Nieuwe zienswijze
 Onze ref : ps / as / 2020.13694 / 20-00059417
 Inzake : Firma Bos-Schukken / Tennet
 E-mail :

Betreft : **Zienswijze ontwerp-beschikking omgevingsvergunning gemeente Sudwest-Fryslân UV2020553**
Tevens zienswijze ontwerp-inpassingsplan netversterking westelijk Friesland
Tevens zienswijze ontwerp-wbr-vergunning voor het aanleggen, behouden en onderhouden van een ondergrondse kabelverbinding tussen de kabelverbinding gelegen aan de Rijksweg A7 en het nieuwe hoogspanningsstation Bolsward in de gemeente Sudwest-Fryslân
Tevens zienswijze ontwerp-beschikking omgevingsvergunning UV20200475
Tevens zienswijze tegen de vergunning op grond van artikel 2 WBR, aangevraagd door Windpark Fryslân te Almere

Groningen, 1 oktober 2020

Geachte heer/mevrouw,

Als gemachtigde van de Firma Bos-Schukken, alsook namens de beide firmanten, beiden wonende en bedrijfsvoerende te () aan , dien ik hierbij een zienswijze in tegen de in de aanhef omschreven ontwerp-besluiten.

Cliënten exploiteren een melkveebedrijf en een windmolen op het adres te . Het melkveebedrijf is groot ± 87 ha, waarvan ruwweg 34 ha wordt gepacht van een derde. De overige onroerende zaken, waaronder de gebouwen, zijn eigendom. Op het bedrijf worden ± 150 melkkoeien met bijbehorend jongvee gehouden. Relevant is ook, dat het een intensief bedrijf betreft, de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond is

onvoldoende om alle door het eigen vee geproduceerde dierlijke mest op het (eigen) bedrijf te kunnen afzetten. Ik kom hier bij de bespreking van de individuele zienswijzen op terug.

Onderstaand werk ik de zienswijzen uit. Omwille van de overzichtelijkheid zal ik deze voorzien van een randnummer.

De zienswijzen

1. Cliënten wensen absoluut niet opnieuw geconfronteerd te worden met de aanleg van elektromagnetische straling veroorzakende elektriciteitsleidingen, noch bovengronds noch ondergronds. Er is namelijk in de huidige situatie reeds sprake van een overbelaste situatie qua straling. Vlak langs de woning (minder dan 100 meter) en de stal lopen nu al twee hoogspanningstracés welke gezondheidsschade en overlast met zich meebrengen. Zo is mevrouw Bos-Schukken gediagnosticeerd geweest met kanker en verder ondervindt ook het vee veel schade en overlast. Er zijn constant problemen met de gezondheid van het vee waar geen logische verklaring voor valt te geven (anders dan dat de gezondheid van de dieren erg negatief wordt beïnvloed door de straling van de hoogspanningsmasten). Verder komt het regelmatig voor dat de dieren bij wisselingen in de spanning schrikreacties vertonen en min of meer massaal op hol slaan in de stal. De koeien worden, om het maar eens in gewoon Nederlands te zeggen, in één keer ‘stapelgek’. Indien er dan zo nodig een nieuw tracé moet worden aangelegd (met bijbehorende voorzieningen), dan dient dit te geschieden op grote afstand van de gebouwen van cliënten en moet er mitsdien een ander tracé gekozen worden. Het verzorgingsbeginsel noopt hier ook toe.
2. In het verlengde van zienswijze 1 zijn cliënten van mening dat ten onrechte bij de voorbereiding van de onderhavige besluiten en ook in de MER niet (serieus) is onderzocht welke cumulatieve effecten de aanleg van een extra elektriciteitsverbinding (waardoor het bedrijf van cliënten de facto aan drie zijden is omgeven door elektriciteitsverbindingen) hebben. De bestreden besluiten zijn mitsdien onvoldoende zorgvuldig voorbereid.
3. Bij het beoordelen van de voorkeurstracés in het plan MER zijn zaken evenmin correct afgewogen. Een van deze tracés loopt ten zuiden van de A7 (locatie A). Dit tracé heeft de eindstreep niet gehaald omdat het door een broedgebied van vogels zou lopen. Het thans voorliggende tracé ligt ook in een broedgebied, maar daar is het plan MER geen rekening mee gehouden. Er wordt dus met twee maten gemeten. Vogels die willen broeden kunnen zelf de meest geschikte habitat opzoeken. Voor cliënten en hun vee geldt dit niet, zij verblijven bij het doorgaan van dit tracé 24 uren per dag in een stralingsrijke omgeving, als het ware een lus van straling rondom hun bedrijf. Dat er überhaupt prioriteit wordt gegeven aan weidevogels in plaats van de gezondheid van mensen kwalificeren cliënten als een gotspe. Cliënten worden in vergelijking met andere bewoners in het plangebied bovengemiddeld zwaar getroffen door deze plannen.
4. Cliënten zijn van mening dat de ontwerpers van de plannen lijden aan een tunnelvisie en dat er met TenneT ten onrechte alleen te praten valt over het thans voorliggende tracé. Er zijn

minimaal twee tracés mogelijk waarbij de aankoppeling van de leiding op de bestaande hoogspanningsmasten (het opstijgpunt) verder van het bedrijf van cliënten kan worden uitgevoerd. In de eerste plaats is er een tracé dat ruwweg loopt ten noordoosten van het bestaande bedrijventerrein, waarbij de aankoppeling van het station met kabels ten zuiden van het bedrijf plaatsvindt en ook is het mogelijk om een tracé te bedenken dat veel noordelijker (en dus verder weg van de bedrijfsgebouwen) loopt. Cliënten zijn van mening dat deze alternatieve tracés wel in overeenstemming zijn met een goede ruimtelijke ordening en het onderhavige tracé beslist niet!

5. Dát er sprake is van een tunnelvisie blijkt ook uit het feit dat TenneT er in de contacten met cliënten er klakkeloos van uit lijkt te gaan dat het plan wordt uitgevoerd conform de bestreden besluiten. Ook TenneT lijkt ‘voor te sorteren’ op dit plan en is klaarblijkelijk niet meer bereid om alternatieven onder ogen te zien. Cliënten vinden het bovendien sowieso ten enenmale onjuist om te gaan onderhandelen en te gaan praten over schadevergoedingen (c.q. met cliënten in gesprek te gaan) terwijl het onderliggende plan zich nota bene nog in de ontwerpfasen bevindt! Dat is de omgekeerde volgorde.
6. Separaat wordt bezwaar gemaakt tegen de locatie van het TenneTstation aan de Klaverweg, indien wordt besloten dat het tracé ten zuiden van de A7 afvalt. Cliënten stellen dan voor om dit station te situeren ter plaatse van de bedrijfsgebouwen op de eigendommen van cliënten en verzoeken u de plannen aldus te wijzigen. Dit alternatief heeft wat cliënten betreft (verre) de voorkeur boven de andere alternatieven (met uitzondering van het tracé ten zuiden van de A7. In dit alternatief zullen cliënten weliswaar elders gebouwen moeten bouwen of aankopen, maar dat hebben zij er graag voor over. Een belangrijk voordeel van deze robuuste oplossing is namelijk dat cliënten in de toekomst voor altijd gevrijwaard blijven van de thans reeds optredende negatieve effecten van de ligging vlak naast twee hoogspanningstracés. Ik verwijs naar de zienswijzen 1 en 2. Dan kan ook het opstijgpunt worden gerealiseerd ter hoogte van waar zich thans de bedrijfswoning bevindt.
7. Ook los van al het bovenstaande hebben cliënten grote bezwaren tegen de situering van het opstijgpunt, dat volgens het plan wordt omgeven door een hekwerk (maar waarvan onduidelijk is hoe dit er uit komt te zien en hoe hoog dit wordt) en een oppervlakte heeft van ongeveer 30 bij 60 meter. Dit gaat dus ten koste van het bewerkbare areaal grasland en leidt ook tot problemen met de mestafvoer. Bovendien ontnemt dit opstijgpunt het zicht op het achterliggende land (bezien vanaf het woonhuis). Cliënten kunnen dan niet meer zien als er wat aan de hand is met het vee dat verderop loopt. Het uitzicht wordt dat van een industriële omgeving.
8. Ook procedureel is er het nodige op dit besluit aan te merken. In de eerste plaats zijn cliënten van mening dat in het besluitvormingsproces tot nu toe volstrekt onvoldoende rekening is gehouden met de resultaten van de inspraak en dat de genoemde alternatieven onvoldoende bij de besluitvorming zijn betrokken. Dit geldt te meer voor het tracé ten zuiden van de A7 en de andere alternatieven, zoals het tracé ten noorden van het industrieterrein. Dit is in strijd met het verdrag van Aarhus.

9. Tenslotte zijn cliënten van mening dat bij het nemen van de litigieuze besluiten is gehandeld in strijd met het in artikel 2.4 Awb vervatte beginsel dat een bestuursorgaan zijn taak zonder vooringenomenheid dient te vervullen. Men had in alle redelijkheid niet mogen overgaan tot het nemen van de bestreden besluiten, deze zijn in strijd met een goede ruimtelijke ordening.

Ik vertrouw erop hiermee de zienswijzen voldoende te hebben toegelicht en verzoek u om de bestreden plannen en vergunningen in te trekken althans niet in procedure te brengen.

Ik zie uw reactie naar aanleiding van deze zienswijzen met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend.